

รายงาน

ของ

คณะกรรมการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและผู้สูงอายุ
วุฒิสภา

พิจาณาศึกษา

เรื่อง มาตรการการแก้ไขปัญหายาเสพติด

สำหรับเด็กและเยาวชน ในสถานศึกษา

สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

กองการวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

(สำเนา)

ที่ สว 0009 / (ร 61)

วุฒิสภา

ถนนอุทองใน กท 10300

3 มีนาคม 2543

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง มาตรการการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมสำหรับเด็กและเยาวชน
ในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง มาตรการการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมสำหรับเด็ก
และเยาวชนในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้พิจารณาอนุมัติ เรื่อง ขอให้วุฒิสภามอบหมายให้
คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ กระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษา
เรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา (นางสายสุรี จุติกุล เป็นผู้เสนอ) และได้ลงมติมอบ
หมายให้คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ พิจารณาศึกษาเรื่องดังต่อไปนี้

1. มาตรการการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา
สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
2. มาตรการการพัฒนาเด็กและเยาวชนในการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

1. นางสายสุรี จุติกุล	ประธานคณะกรรมการ
2. พลตำรวจโท สมควร หริกุล	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
3. นางกิริธมา สุมาวงศ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
4. พันเอกหญิง อัสนีย์ เสาวภาพ	โฆษกคณะกรรมการ
5. คุณหญิงสุวัฒนา เพชรทองคำ	6. นางกรองแก้ว อัครชิน
7. คุณหญิงเต็มสิริ บุญยสิงห์	8. นายนิพนธ์ สรการ
9. นายประสงค์ โชนิตานนท์	10. นายลิขิต เทอดศดิรศักดิ์
11. นางสาวศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์	12. นายสมชัย วุฒิปรีชา
13. นางสุกัญญา ชลศึกษ์	14. นางสุนน สมสาร
15. นางอรัญญา สุจนิต	16. นายอาทิตย์ พิทักษ์คุมพล
17. นายวัลลภ ดังกมานุรักษ์	เลขานุการคณะกรรมการ

อนึ่ง คณะกรรมการ ได้พิจารณาศึกษาเรื่องตามวัตถุประสงค์ที่วุฒิสภามอบหมาย โดยได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาเป็นสองฉบับเพื่อให้มีความชัดเจน กล่าวคือ รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องมาตรการการแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และเรื่องมาตรการการพัฒนาเด็กและเยาวชนในการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

บัดนี้ คณะกรรมการ ได้พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวทั้งสองเรื่องเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยได้จัดทำเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาพร้อมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ซึ่งรายงานฉบับนี้เป็นรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง มาตรการการแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีรายละเอียดปรากฏตามเอกสารรายงานที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอรายงานของคณะกรรมการกิจการสตรีเยาวชนและผู้สูงอายุ ต่อที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) นายสุรี จุติกุล

(นางนายสุรี จุติกุล)

ประธานคณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชน

และผู้สูงอายุ

สำเนาถูกต้อง

(นายwachuchai ไตรย์พิชน์)

หัวหน้าฝ่ายประชุม 3

กองกรรมการ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

กองกรรมการ

โทร. 2441573 , 2441671

โทรสาร 2441573

มันทนา พิมพ์

ศิริพร/ทศพร ทาน

**รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ
วุฒิสภา**

**เรื่อง มาตรการการแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา
สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ**

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 6 (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ 8 มกราคม 2542 ได้พิจารณาอนุมัติ เรื่อง ขอให้วุฒิสภามอบหมายให้คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ กระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา (นางสายสุรี จุติกุล เป็นผู้เสนอ) และได้ลงมติมอบหมายให้คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ พิจารณาศึกษาเรื่องดังต่อไปนี้

1. มาตรการการแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
2. มาตรการการพัฒนาเด็กและเยาวชนในการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

โดยกำหนดระยะเวลาการศึกษาไว้ภายใน 1 ปี ต่อมาคณะกรรมการได้ขอขยายระยะเวลาการศึกษาออกไปอีก 70 วัน ซึ่งที่ประชุมได้ลงมติให้ขยายเวลาการศึกษาได้ นับแต่วันที่ 8 มกราคม 2543 ตามนัยแห่งข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ข้อ 87 นั้น

คณะกรรมการ ได้พิจารณาศึกษาเรื่องตามอนุมัติที่วุฒิสภามอบหมาย โดยได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาเป็นสองฉบับเพื่อให้มีความชัดเจน กล่าวคือ รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง มาตรการการแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และมาตรการการพัฒนาเด็กและเยาวชนในการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

บัดนี้ คณะกรรมการ ได้พิจารณาศึกษาเรื่องทั้งสองเสร็จสิ้นแล้ว โดยรายงานฉบับนี้เป็นการพิจารณาเรื่องมาตรการการแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จึงขอรายงานต่อวุฒิสภาคามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 189 และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ข้อ 86

ส่วนรายละเอียดวิธีการพิจารณาศึกษา ผลการพิจารณาศึกษา ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตของคณะกรรมการ พร้อมทั้งเอกสารภาคผนวกปรากฏตามรายงานท้ายนี้

1. วิธีการพิจารณาศึกษา

1.1 แต่งตั้งที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ และนักวิชาการประจำคณะกรรมการ
ดังนี้ คือ

1.1.1 นายสุรวัฒน์ ชมภูพจน์ เป็นที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ

1.1.2 นางเพ็ญศรี พิชัยสนธิ เป็นผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ

1.1.3 นายกมล รอดคล้าย เป็นผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ

1.2 แต่งตั้งที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ ดังนี้ คือ

1.2.1 รศ. วิมลศิริ ชำนาญเวช เป็นที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

1.2.2 พันเอก สืบพงษ์ สังขะรัมย์ เป็นที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

1.3 คณะกรรมการได้แต่งตั้งให้ นางสาวสุภางค์จิตต์ ไครเพทพิสัย หัวหน้าฝ่าย
บริการทางกฎหมาย ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย เป็นผู้ช่วยเลขานุการที่คณะกรรมการแต่งตั้งตาม
ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ข้อ 78 วรรคสาม

1.4 พิจารณาศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง
สถิติ และรายงานที่เกี่ยวข้อง

1.5 พิจารณาข้อมูลและข้อเท็จจริงโดยเชิญผู้เกี่ยวข้องมาแถลงข้อเท็จจริง และ
แสดงความคิดเห็น ซึ่งประกอบด้วยรายนามตามเอกสารแนบท้าย

1.6 จัดการเสวนาและประชาพิจารณ์เพื่อระดมความคิดเห็น ดังนี้

1.6.1 การเสวนาเรื่อง “การฆ่าตัวตายของเด็กและเยาวชน : ปัญหาและ
ทางออก” ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2542 ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ
หมายเลข 213 – 214 ชั้น 2 อาคารรัฐสภา 2

1.6.2 การเสวนาเรื่อง “เด็กใช้สารเสพติดในสถานศึกษา : ปัญหาและ
ทางออก” ในวันที่ 22 มีนาคม 2542 ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ
หมายเลข 215 – 216 ชั้น 2 อาคารรัฐสภา 2

1.6.3 การประชาพิจารณ์ร่างพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ในวันที่ 17
กันยายน 2542 ณ ห้องประชุมคณะกรรมการหมายเลข 213 – 216
ชั้น 2 อาคารรัฐสภา 2

1.6.4 การเสวนาเรื่อง “เด็กหันสื่อลามกโดยกฎหมาย” ในวันที่ 7 มกราคม
2543 ณ ห้องประชุมคณะกรรมการหมายเลข 303 ชั้น 3 อาคาร
รัฐสภา 2

1.7 พิจารณาศึกษาข้อมูลจากการเดินทางไปศึกษาดูงานภายในประเทศ ได้แก่

- 1.7.1 ศึกษาดูงาน ณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 2 ครั้ง คือ
ในวันที่ 14 มกราคม 2542 และวันที่ 14 กรกฎาคม 2542
- 1.7.2 ศึกษาดูงาน ณ จังหวัดชลบุรี 2 ครั้ง คือ ในวันที่ 25 กุมภาพันธ์
2542 และระหว่างวันที่ 21 - 22 กรกฎาคม 2542
- 1.7.3 ศึกษาดูงาน ณ จังหวัดน่าน ระหว่างวันที่ 26 - 27 พฤษภาคม 2542
- 1.7.4 ศึกษาดูงาน ณ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระหว่างวันที่ 6 - 8 ธันวาคม 2542
- 1.7.5 ศึกษาดูงาน ณ กระทรวงศึกษาธิการ ในวันที่ 12 มกราคม 2543
- 1.7.6 ศึกษาดูงาน ณ จังหวัดสงขลา ระหว่างวันที่ 24 - 25 มกราคม 2543

1.8 พิจารณาศึกษาข้อมูลจากการเดินทางไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ 2 ครั้ง คือ

- 1.8.1 ศึกษาดูงาน ณ สาธารณประชาชนจีน ระหว่างวันที่ 24 - 29 ตุลาคม
2542
- 1.8.2 ศึกษาดูงาน ณ และประเทศมาเลเซีย ระหว่างวันที่ 24 - 25 มกราคม
2543

2. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการขอเสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวข้างต้น พร้อมทั้ง
ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตของคณะกรรมการ ตามรายงานข้างทำยนี้ เพื่อให้วุฒิสภาได้โปรด
พิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษา รวมทั้งข้อเสนอแนะและ
ข้อสังเกตของคณะกรรมการ ขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาตามที่เห็น
สมควร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นายวัลลภ คังฉนวนรักษ์)
เลขานุการคณะกรรมการ

มาตรการการแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชน ในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

สารบัญ

	หน้า
สรุปสำหรับผู้บริหาร	ก - ค
บทที่ 1 บทนำ	
• วิวัฒนาการของปัญหาและกระบวนการยาเสพติดในประเทศไทย	1
• วิวัฒนาการของมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายา	3
ก. มาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศ ของ คณะกรรมการ ป.ป.ส.	3
ข. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ของ กระทรวงศึกษาธิการ	6
บทที่ 2 การวิเคราะห์มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	
• การวิเคราะห์มาตรการระดับชาติ	10
• การวิเคราะห์มาตรการระดับกระทรวง	13
• การวิเคราะห์โครงการโรงเรียนสีขาว	18
บทที่ 3 ปัจจัยที่ทำให้งานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนล้มเหลว	20
บทที่ 4 ข้อเสนอแนะการแก้ไขปรับปรุง	
• ระดับนโยบาย	23
• ระดับยุทธศาสตร์	24
• ระดับมาตรการ	25
1. มาตรการสำหรับเด็กและเยาวชน	25
2. มาตรการการปรับปรุงระบบการศึกษา	26
3. มาตรการชุมชน	28
4. มาตรการภาครัฐ	29
5. มาตรการทางศาสนา	29
6. มาตรการทางสื่อมวลชน	30
7. มาตรการสำหรับโครงการโรงเรียนสีขาว	30

	หน้า
ภาคผนวก 1 จำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดรักษา ปัญหาสารเสพติด พ.ศ. 2535-2540 จำแนกตามเพศ, กลุ่มอายุ, ประเภทของสารเสพติด และภูมิภาค	34
ภาคผนวก 2 แผนภูมิการประสานงานด้านการป้องกันสารเสพติดของ กระทรวงศึกษาธิการ	35
ภาคผนวก 3 สรุปจำนวนโครงการประกอบแผนงานและงบประมาณของกรมต่าง ๆ ตามแผนป้องกันสารเสพติด ปี 2540-2544	36
ภาคผนวก 4 ปรัชญาแบบใหม่ในการทำงานต่อสู้กับสารเสพติด และอบายมุข ในสถานศึกษา	37
ภาคผนวก 5 ยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาว	38
ภาคผนวก 6 ยุทธศาสตร์/แนวปฏิบัติในการป้องปรามยาเสพติด สื่อลามกอนาจาร การพนัน และการทะเลาะวิวาทในสถานศึกษา	39
ภาคผนวก 7 การปฏิบัติงานของสถานศึกษาด้านการประเมินผลภายใน ของสถานศึกษา	40
ภาคผนวก 8 รูปแบบการแก้ปัญหายาเสพติด ยุทธศาสตร์ ราษฎร์-รัฐร่วมมือ	41
ภาคผนวก 9 รายชื่อผู้มาชี้แจงต่อคณะกรรมการ	42

สรุปสำหรับผู้บริหาร

ประเด็นปัญหา

การใช้ยาเสพติดในประเทศไทยแม้จะมีมานานับร้อยปี แต่ประมาณ 50 ปี ที่ผ่านมาทวีความรุนแรงมากขึ้น พ.ศ. 2506 พบแพร่ระบาดสู่กลุ่มวัยรุ่นและนักเรียน

สาเหตุของปัญหาโดยรวมมีอยู่หลายประการ เช่น

- มาตรการทางกฎหมายและการปราบปรามไม่ได้ผล เพราะเป็นกิจกรรมทำรายได้สูง มีคอร์รัปชันมาก ผู้กระทำผิดมีโอกาสรับโทษน้อย การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพในแต่ละขั้นตอนดำเนินการ มีการตัดตอนทำให้สาวถึงต้นตอไม่ได้

- องค์กรรับผิดชอบ คือ ป.ป.ส. ไม่สามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพได้ตามที่กฎหมายมอบอำนาจให้

- สถาบันครอบครัวอ่อนแอลง
- ขาดความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว-โรงเรียน และชุมชน
- ปัญหาเป็นลักษณะ Supply create demand คือ ผลิตได้มาก แล้วผู้ผลิตจัดสร้างกลไกการจำหน่าย โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่แน่นอน มีเครือข่ายกว้างขวางและบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการตัดตอนการโยกย้ายไปสู่ตัวการระดับต่าง ๆ

- การจัดการปัญหาไม่ครบวงจรและครอบคลุมทุกพื้นที่ ยุทธศาสตร์การป้องกันไม่ได้ผล เพราะไม่สามารถเปลี่ยนจิตวิญญาณและพฤติกรรมได้ เกิดผลเพียงความรู้ แต่ขาดจิตสำนึกในการแก้ไขพฤติกรรมตนเอง และร่วมรับผิดชอบแก้ปัญหาของส่วนรวม ฯลฯ เป็นต้น

สาเหตุของปัญหาในสถาบันการศึกษา

1. ผู้บริหารสถาบันไม่ยอมรับว่ามีปัญหาจริง เพราะกลัวเสียชื่อเสียง แต่พยายามปิดบังและกำจัดการด้วยวิธีไล่นักเรียนที่มีปัญหาออกไป เพื่อให้พันธุะรับผิดชอบของตน

2. ผู้บริหารสถาบันไม่เข้มแข็งและจริงจังต่อการแก้ปัญหา

3. ผู้รับผิดชอบกิจกรรมต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ครู”

ขาดการการสนับสนุนอย่างเหมาะสมและครบถ้วน

4. ระบบการบริหารการศึกษา ไม่เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถาบัน อาทิเช่น

- ไม่สามารถให้ความรู้และสร้างเจตคติที่ถูกต้องในเรื่องการดำรงชีวิตและการใช้เวลาอย่างมีคุณค่าอันจะเป็นภูมิคุ้มกันป้องกันปัญหาสิ่งเสพติดและปัญหาพฤติกรรมอื่น ๆ ให้นักเรียนได้

- จัดการศึกษามุ่งสู่มหาวิทยาลัยทางเดียว ขาดทางเลือกตามความถนัดของเด็ก ฯลฯ เป็นต้น

5. สถาบันชาดระบบงานหลายอย่างที่จะช่วยสนับสนุนงานป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบเศรษฐกิจในสถาบัน อาทิเช่น

- ระบบเฝ้าระวัง สืบค้น และติดตามดูแลพฤติกรรมนักเรียนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง
- ชาดการประสานกับผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ
- ชาดการประสานกับผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ
- ชาดความสามารถในการพิสูจน์ และวินิจฉัยปัญหาให้ได้ทันที่
- ชาดการประสานงานเพื่อให้สามารถช่วยเหลือเด็กที่ติดสารเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม ทั้งการป้องกัน และบำบัดฟื้นฟู ฯลฯ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ดำเนินการปราบปรามโดยร่วมมือกับต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีชายแดนติดต่อกัน
2. ใช้ยุทธศาสตร์ทางสังคม “ราษฎร์-รัฐ ร่วมใจ” ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคบคู่ไปกับการปราบปราม
3. การปฏิบัติตามนโยบายพัฒนาประเทศที่มุ่งกระจายความเจริญสู่ชนบทให้ได้ผลอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันการย้ายถิ่นประชากรและลดปัญหาครอบครัว
4. ปราบคอร์รัปชันในทุกวงการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
5. ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานทางกฎหมายให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามจับกุม ฝ่ายพิจารณาโทษและฝ่ายราชทัณฑ์สอดคล้องกัน มีประสิทธิภาพและไม่เลือกปฏิบัติเฉพาะกับผู้ไม่มีอิทธิพลหรือฐานะอันน่าสนับสนุนเท่านั้น
6. พัฒนาสถาบันครอบครัวให้มีความมั่นคงแข็งแรง และช่วยสนับสนุนให้ชุมชนมีพลังเข้มแข็ง ส่งเสริมให้ชนบทมีภูมิด้านทานทางสังคม มีความสมดุลทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมมีความเพียงพอในการดำรงชีวิต มีความยั่งยืนในการพัฒนา เพื่อความผาสุกและเจริญงอกงามมาสู่ทุกชีวิตในสังคม
7. ให้ชุมชนเป็นพื้นที่เป้าหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญห โดยให้ทุกฝ่าย ทั้งบุคคล ครอบครัว โรงเรียน สถาบันศาสนา องค์กรชุมชน องค์กรบริหารท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และเจ้าหน้าที่รัฐ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมมือประสานการปฏิบัติและบริหารในลักษณะ “คณะกรรมการร่วม” ทั้งนี้ โดยสร้างระบบความร่วมมือกับสื่อมวลชน โดยให้มีบทบาทชัดเจนและเผยแพร่ข่าวสารอย่างถูกต้อง ทั้งในด้านการนำเสนอปัญหาและการป้องกันแก้ไข

ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา

1. แนวโน้มนโยบายว่า งานด้านสารเสพติดไม่ใช่งานฝาก แต่เป็นภาระหน้าที่สำคัญของสถาบันต้องป้องกันปัญหาโดยเฝ้าระวัง สอดส่องดูแล และไม่เอาโทษเด็กที่ติดสารเสพติดโดยการไล่ออก แต่มุ่งมันให้การช่วยเหลือในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูบุคลิกภาพแก่เด็ก และกำจัดแหล่งค้าให้ได้ผลอย่างจริงจัง
 2. ร่วมมือกับฝ่ายปราบปรามโดยการให้ข้อมูลเพื่อการกำจัดแหล่งค้าให้ได้ผลอย่างจริงจัง
 3. ให้มีมาตรการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันด้านทานสารเสพติดแก่เด็กและเยาวชนให้ได้ผลอย่างจริงจัง เช่น ส่งเสริมการจัดกิจกรรมโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน การใช้เวลาว่างอย่างเป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ฯลฯ
 4. ให้มีมาตรการเสริมสร้างบุคลิกภาพ การใช้เวลาและแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน โดยประสานร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน
 5. ปรับปรุงระบบการศึกษา ให้ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางทั้งในเรื่องวิธีการเรียนการสอน การบริหารจัดการ การให้คำแนะนำปรึกษา และมีสาขาวิชาให้นักเรียนมีทางเลือกตามความถนัด
 6. ปรับปรุงระบบบริหารโรงเรียนให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างครบวงจร นับตั้งแต่เรื่องข้อมูลสถานการณ์ปัญหา การป้องกัน การบำบัดรักษา และฟื้นฟูพฤติกรรม การติดตามผล และการให้ทุนให้โทษแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ ฯลฯ
 7. สร้างระบบงานเสริมที่จำเป็นให้เกิดขึ้นภายในสถาบัน เช่น ระบบการเฝ้าระวังปัญหา สืบค้น และการวินิจฉัยปัญหา การติดตามดูแลพฤติกรรมนักเรียน การประสานงานกับผู้ปกครอง การประสานส่งต่อ ฯลฯ เป็นต้น
-

บทที่ 1

บทนำ

วิวัฒนาการของปัญหาและกระบวนการยาเสพติดในประเทศไทย

การใช้อยาเสพติดในประเทศไทยมีมานานแล้ว ที่รู้จักกันดีมาแต่เดิมคือ มึน และกัญชา ซึ่งก็ใช้กันอยู่ในวงจำกัดเฉพาะกลุ่มเท่านั้น และผู้เสพทั้งหมดเป็นผู้ใหญ่ ต่อมาเมื่อมีประกาศยกเลิกการสูบฝิ่นและให้ฝิ่นเป็นสารผิดกฎหมาย รูปแบบการใช้อยาเสพติดก็เปลี่ยนแปลงไป ฝิ่นหายากขึ้นแต่มีเฮโรอีนเข้ามาแทนที่ และเมื่อ พ.ศ. 2506 ที่มีการสำรวจเรื่องยาเสพติดเป็นครั้งแรกก็พบว่า ผู้เสพฝิ่นและเฮโรอีนมีแนวโน้มอายุน้อยลง และจะมีการแพร่ระบาดเข้าสู่เยาวชนและนักเรียนด้วย

ปัจจุบันปัญหายาเสพติดในประเทศไทย มิใช่ปัญหาเพียงการระบาดของยาเสพติดที่มีอยู่หลายชนิดเท่านั้น แต่มีปัญหาเรื่องการเป็นแหล่งลักลอบผลิต การค้าและการเป็นเส้นทางลำเลียงของยาเสพติดโลกด้วย จึงทำให้ยาเสพติดภายในประเทศหาได้ง่าย และหาได้ตลอดเวลา

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534 ที่เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเกินความคาดหมาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและการบริการ จึงทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมในชนบท เข้าสู่เมืองหลวงและปริมณฑล ที่เป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งพาณิชยกรรมและสถานบริการต่าง ๆ แรงงานอพยพเหล่านี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ซึ่งสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่และวิถีชีวิต แตกต่างไปจากชีวิตในชนบทอย่างสิ้นเชิง แรงงานทั้งเด็กและผู้ใหญ่ต้องปรับตัวมาก ทั้งต่อหน้าที่การงาน และชีวิตส่วนตัว การต้องแยกจากครอบครัวดั้งเดิมทำให้ขาดความอบอุ่น เกิดความเหงา ความวิตกกังวลและความเครียด จึงพบมีการใช้ยาในทางที่ผิด มีการใช้ยาระงับประสาทและ/หรือกระตุ้นประสาทอย่างไม่ถูกต้อง มีพฤติกรรมสุบหนูหรือและดื่มเหล้ามาก ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้นำไปสู่การใช้อยาเสพติดมากขึ้นในภายหลัง ทั้งเพื่อประโยชน์ในการคลายความเครียด ลดความเหงา หรือเพื่อเพิ่มชั่วโมงการทำงานให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

นอกจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการขยายแรงงานจากชนบทสู่เมืองดังที่กล่าวมาแล้ว การพัฒนาประเทศระหว่างที่ผ่านมายังส่งผลกระทบต่อครอบครัว และโรงเรียนด้วย ในลักษณะลดทอนความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัว และระหว่างครูกับนักเรียน พ่อแม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ลูกน้อยลง ครูมีความผูกพันกับวิชาการและภาระการสอน รวมทั้งการสอนพิเศษนอกเวลา มากกว่าจะมีเวลาสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักเรียน จึงเท่ากับว่า สายสัมพันธ์ที่เคยผูกโยงเหนี่ยวรั้งความคิดและ

พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนไว้ภายในกรอบของสังคมได้ขาดหายไป เด็กและเยาวชนจึงมีแนวคิดและพฤติกรรมเบี่ยงเบนผิดทางไป รวมทั้งพบว่า มีการใช้สารเสพติด บุหรี่และสุราเพิ่มมากขึ้นด้วย

พ.ศ. 2536 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) สำรวจผู้ติดยาเสพติดทั่วประเทศ พบว่า มีอยู่ร้อยละ 2.17 ของประชากรทั้งหมด และในจำนวนนี้ ร้อยละ 5.68 เป็นเยาวชนในสถานศึกษา และพบว่า ยาเสพติดที่ใช้กันอยู่มี 5 ชนิด คือ เฮโรอีน มึน กัญชา สารระเหย และยาบ้า (ยาบ้า) โดยสภาพการแพร่ระบาดของสารเสพติดแต่ละชนิดแตกต่างกันไปตามภูมิภาคของประเทศ พื้นที่กรุงเทพฯ และภาคกลาง มีการใช้เฮโรอีนและยาบ้ามากที่สุด

ระยะ 3-4 ปีที่ผ่านมา (2535 - 2540) จำนวนเยาวชนเข้ารับการบำบัดรักษาสูงมากเกือบเท่าตัว ในขณะที่เพศหญิงไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ที่น่าตกใจคือ จำนวนเยาวชนอายุต่ำกว่า 15 ปีเพิ่มมากถึง 6 เท่า และยาบ้ามีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างมาก (ดูรายละเอียดตามตารางในภาคผนวก 1.) เป็นผลทำให้ พบการเกิดอุบัติเหตุรุนแรงจากการจราจร เพราะผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรถบรรทุกสินค้าหรือรถทัวร์ รถโดยสาร เมายาบ้า พบข่าวผู้เมายาบ้าก่อคดีอาชญากรรมของขบวนการในหน้าหนังสือพิมพ์เสมอ ๆ ยาบ้ามีแนวโน้มการขยายตัวกว้างขวางและรวดเร็วในทุกมิติ คือ ทั้งด้านการผลิตที่พัฒนาเป็น "อุตสาหกรรม" การลำเลียง การค้า และการแพร่ระบาด สาเหตุที่ทำให้กลไกทุกอย่างของยาบ้าเข้มแข็ง เพราะมีความเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิต กลุ่มกลไกของรัฐ และผู้มีอิทธิพลในพื้นที่โดยกลุ่มเหล่านี้สนับสนุนกันและกัน ยาบ้าได้ขยายฐานการเสพจากกลุ่มผู้ใช้แรงงาน โดยเฉพาะกลุ่มประกอบอาชีพคมนาคมขนส่งและแรงงานภาคเกษตรกรรมไปสู่กลุ่มเยาวชนวัยรุ่นทั้งในและนอกสถานศึกษา และวิธีการเสพก็เปลี่ยนแปลงไปเป็นวิธีสูด สูบ และฉีด แทนการกินดังแต่ก่อน วิธีเสพออย่างใหม่นี้ทำให้ยาเสพติดต่อร่างกายผู้เสพมากกว่า จึงนำไปสู่การติดยาได้มากขึ้น

สรุป ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นกิจกรรมทำรายได้สูง และแม้จะผิดกฎหมาย แต่โอกาสได้รับโทษน้อย เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพทั้งด้านการปราบปราม การพิจารณาคดี และการลงโทษผู้กระทำผิด ทำให้ผู้ฝ่าฝืนไม่เกรงกลัว ประกอบกับความเจริญเติบโตแบบสังคมเมือง และการให้ความสำคัญแก่การพัฒนาทางด้านวัตถุมากกว่าด้านพัฒนาจิตใจยังมียุคก่อนข้างมาก ทำให้ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน อ่อนแอ ขาดสายสัมพันธ์อันดีทั้งภายในสถาบันนั้น ๆ และระหว่างสถาบัน

วิวัฒนาการของมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ก. มาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) ผู้มีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบ ต่อปัญหานี้ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ได้จัดทำ แผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชาติขึ้นเป็นฉบับแรกเมื่อ พ.ศ. 2521 และแผน ได้ถูกบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2521-2524) มาตรการ หลักที่กำหนดไว้ในแผนนั้นมี 4 มาตรการ คือ

1. มาตรการป้องกันยาเสพติด
2. มาตรการปราบปรามยาเสพติด
3. มาตรการบำบัดรักษาผู้ติดยาและฟื้นฟูสมรรถภาพ
4. มาตรการควบคุมพืชเสพติด

การดำเนินงานของ ปปส. เป็นลักษณะหน่วยงานกลางในการประสานความร่วมมือ การ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งภายในและต่างประเทศ ชี้นำ ผลักดัน ส่งเสริมและ สนับสนุนให้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชาติ เป็นไปได้ในลักษณะองค์ รวม เพื่อให้งานเป็นระบบมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

แผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของ ปปส. ได้ถูกจัดทำขึ้น และบรรจุไว้ในแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

แผนป้องกันและแก้ไขยาเสพติดของชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2535-2539) ได้มีการ ปรับเปลี่ยนให้สามารถแก้ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานที่แล้ว ๆ มา โดยมีแนวคิดการใช้แผน เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการทำงาน และเป็นเครื่องมือในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนและติดตามผลงาน ในแผนนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงต่างไปจากแผนฉบับก่อน ๆ คือ

1. กำหนดแนวทางไว้ 2 ส่วน ได้แก่ การดำเนินงานในส่วนกลาง และการดำเนินงานใน ส่วนภูมิภาค
2. กำหนดให้ใช้ "กลุ่มเป้าหมาย" เป็นหลักในการดำเนินการ โดยแยกเป็น 4 กลุ่ม คือ : กลุ่มในสถาบันศึกษา กลุ่มในชุมชน กลุ่มในสถานประกอบการ และกลุ่ม เป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ กลุ่มต่างศาสนา วัฒนธรรม กลุ่มทหารประจำการ กลุ่ม ผู้ต้องขัง กลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ เป็นต้น
3. ประกอบด้วยแผนงาน 5 แผนงาน คือ
 - 3.1 แผนการให้การศึกษา และเผยแพร่ความรู้เพื่อการป้องกันยาเสพติด
 - 3.2 แผนงานพัฒนาสภาพแวดล้อม

3.3 แผนงานพัฒนาการบริหารและการจัดองค์กร

3.4 แผนงานพัฒนานุคคล

3.5 แผนงานวิจัยและประเมินผล

ในแต่ละแผนงาน มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา บอกรุดเน้นของการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงาน และโครงการประกอบแผนงานรวมทั้งหน่วยงานรับผิดชอบ สำหรับกลุ่มเป้าหมายในสถานศึกษา มีรายละเอียดของโครงการประกอบแผนดังนี้ คือ

1. แผนการให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อป้องกันยาเสพติด มีโครงการ 2 โครงการ คือ

1.1 โครงการปรับเนื้อหาหลักสูตรเกี่ยวกับยาเสพติด

1.2 โครงการผลิตสื่อเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับสารเสพติด

2. แผนงานพัฒนาสภาพแวดล้อม มี 2 โครงการ คือ

2.1 โครงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมระบุ คือ

- ศูนย์ศึกษาชีวิต
- อบรมอาสาสมัครนักเรียน
- เสี่ยงตามสาย
- เพื่อนช่วยเพื่อน
- จัดบรรยายพิเศษตามโอกาส
- ดนตรี กีฬา นันทนาการ และอาชีพ
- เกี่ยวทั่วไทยกับวัยรุ่น
- ค่ายเยาวชน
- ส่งเสริมการประดิษฐ์ของที่ระลึก
- กิจกรรมส่งเสริมเด็กปัญญาเลิศ
- ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต

2.2 โครงการรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักในปัญหายาเสพติด มีกิจกรรมหลัก คือ

- จัดเขตปลอดสารเสพติด
- จัดประกวดต่าง ๆ เช่น ภาพวาด คำขวัญ ฯลฯ
- จัดกิจกรรม คิว.ซี. ป้องกันสารเสพติด
- มินิมารรอน
- เดินการกุศล
- คาราวานจักรยาน

- จัดรณรงค์โดยใช้วัฒนธรรมประจำถิ่น เช่น หมอลำ ลำตัด ลิเก ฯลฯ
3. แผนงานพัฒนาการบริหารและการจัดองค์การ มีโครงการเดียว คือ
- โครงการสัมมนาผู้บริหารการศึกษา เพื่อการพัฒนานโยบายและการจัดองค์การเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
4. แผนงานพัฒนาบุคลากร มี 2 โครงการ คือ
- 4.1 โครงการประชุมสัมมนา เรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีกิจกรรมหลัก คือ :
- สัมมนาครูปฏิบัติการ
 - สัมมนาผู้ปกครอง
 - สัมมนาสารวัตรนักเรียน
- 4.2 โครงการอบรมความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีกิจกรรมหลัก คือ
- อบรมวิธีสอดสอดแทรกในกลุ่มประสบการณ์และรายวิชา
 - อบรมเทคนิคการป้องกัน
5. แผนงานวิจัยและประเมินผล มี 6 โครงการ คือ
- 5.1 โครงการศึกษาและทดลองรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อป้องกันสิ่งเสพติด ตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533.
- 5.2 โครงการประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชน
- 5.3 โครงการวิจัยปัญหาการระบาครองสารเสพติดเฉพาะอย่างในสถานศึกษา
- 5.4 โครงการสำรวจและวิจัยสภาพปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา
- 5.5 โครงการติดตามและประเมินผลการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา
- 5.6 โครงการศึกษาวิจัยและทดลองหารูปแบบการแนะแนวเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา

ปปส. ได้จัดทำแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของชาติฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2540-2544 ขึ้นแล้ว โดยมีสาระสำคัญมุ่งเน้นประเด็นที่เป็นจุดอ่อน คือ

1. การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. ขยายขีดความสามารถในการจับกุม และริบทรัพย์กลุ่มนักค้ารายสำคัญ ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
3. สนับสนุนองค์กรประชาชน ให้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งการขยายเครือข่ายชุมชน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาคครอบคลุมพื้นที่แพร่ระบาดรุนแรง
4. ขยายการดำเนินการในส่วนภูมิภาค โดยประสานกับหน่วยราชการระดับภาค และระดับจังหวัด
5. พัฒนาแนวทางการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ในชุมชน ในสถานประกอบการ ให้มีความชัดเจนและปฏิบัติได้จริง
6. จัดตั้งสถาบันผลิตบุคลากรด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
7. พัฒนาระบบข่าวสารยาเสพติด โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
8. พัฒนาศูนย์กลางให้หน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ
9. ส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหา และรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายา
10. ส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว เวียดนาม จีน พม่า ฯลฯ ในงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
11. ติดตาม ประเมินผล และรายงานการดำเนินงาน

ข. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

ในเรื่องงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น 3 คณะ ใน 3 ระดับ คือ (ดูแผนภูมิในภาคผนวก 2)

1. คณะกรรมการระดับกระทรวง คือ คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกระทรวง (ปปส.ศธ.) มีรองปลัดกระทรวงที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการพิเศษ เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ กำหนดนโยบาย เสนอแนะ ให้คำปรึกษา และให้ความเห็นชอบแผนงาน โครงการ และงบประมาณต่าง ๆ รวมทั้ง การติดตามและประเมินผลงาน

2. คณะกรรมการระดับกรม ให้ทุกกรมหรือหน่วยงานเทียบเท่า แต่งตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง มีรองอธิบดีที่เป็นกรรมการใน ปลต.ศธ. เป็นประธาน หัวหน้าหน่วยระดับกองในกรมนั้น เป็นกรรมการ หน่วยงานระดับกรม ได้แก่

- กรมการศาสนา
- กรมพลศึกษา
- กรมสามัญศึกษา
- กรมวิชาการ
- กรมศิลปากร
- กรมอาชีวศึกษา
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน
- สถาบันราชภัฏ
- สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

คณะกรรมการระดับกรมมีหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติระดับกรม เสนอความเห็นต่ออธิบดี ให้มีการปรับปรุงงานให้เป็นไปตามนโยบายกระทรวง ให้คำแนะนำปรึกษาแก่สถานศึกษาและหน่วยงานในสังกัดที่เกี่ยวข้อง ควบคุม กำกับ และเร่งรัดการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ชาติในสถานศึกษา และหน่วยงานในสังกัด ให้เป็นไปตามนโยบาย

3. หน่วยงานระดับสถานศึกษา มีหัวหน้าสถานศึกษาเป็นประธาน ครู-อาจารย์ ที่เกี่ยวข้อง เป็นกรรมการตามที่เห็นสมควร มีหน้าที่กำหนดแนวทางปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ชาติในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่รวบรวมข้อมูลและจัดทำรายงานประจำปี

ปลต. ศธ. ตระหนักถึงปัญหายุทธศาสตร์ชาติในสถานศึกษาที่ยังแก้ไขไม่สำเร็จ และมีแนวโน้มรุนแรงยิ่งขึ้น จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อจัดทำแผนดำเนินการในเรื่องนี้ แผนนี้ชื่อว่า แผนป้องกันยุทธศาสตร์ชาติของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2540-2544) และแผนได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2539 โดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้นโยบายเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติไว้ 4 ประการ คือ

1. ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ต้องดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาระยะยาวในสถานศึกษาอย่างจริงจัง ต้องมีโครงการป้องกันที่ชัดเจน โดยปฏิบัติงานร่วมกับประชาชน
2. สื่อที่กระทรวงผลิตต้องมีคุณภาพ เหมาะสมกับเยาวชน
3. ให้ดำเนินการร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ให้ความสำคัญกับเด็กเล็กมากกว่าเด็กโต
4. โครงการใหม่ ให้กำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน ทดลองปฏิบัติและศึกษาผลกระทบก่อนขยายผลด้วย

คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาระยะยาวในสถานศึกษาได้มีความเห็นเพิ่มเติมระบุไว้ในแผนหลายประเด็น คือ

1. สถานศึกษาต้องสร้างระบบงานเพื่อดำเนินการในเรื่องนี้ และควรมีงานแนะแนวด้วย
2. ทุกกรมควรตั้งงบประมาณในเรื่องนี้แยกเฉพาะ โดยไม่แฝงอยู่กับงบประมาณอื่น สำหรับในระยะแผน 8 ที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากร ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

คือ

1. ให้ทุกสถานศึกษาถืองานการป้องกันและแก้ไขปัญหาระยะยาวในนักเรียน นักศึกษา เป็นภาระหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของสถานศึกษา
2. ให้พัฒนาการเรียนการสอน ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร สื่อ วิธีการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ให้เน้นทักษะชีวิตที่จำเป็นเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพและการตัดสินใจเลือก (พฤติกรรม) ของเยาวชน
3. ให้สถานศึกษามีกิจกรรมใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียน นักศึกษา เช่น การกีฬา การออกกำลังกาย และงานสร้างสรรค์อื่น ๆ
4. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในสถานศึกษาให้เอื้อและเสริมการพัฒนาทุกด้านของนักเรียน นักศึกษา
5. ให้พัฒนาการบริหารจัดการในระบบงานป้องกันและแก้ไขปัญหาระยะยาวในสถานศึกษา เน้นการทำงานเป็นเครือข่าย

แผนงานหลักที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดคือ

1. แผนงานการให้การศึกษา และเผยแพร่ความรู้
2. แผนงานพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมทางเลือก
3. แผนงานพัฒนาการบริหารและการจัดการ
4. แผนงานพัฒนาบุคลากร

5. แผนงานจัดทำและพัฒนาระบบข้อมูล-ข่าวสาร
6. แผนงานรณรงค์ป้องกันสารเสพติด
7. แผนงานบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ
8. แผนงานความร่วมมือกับต่างประเทศ
9. แผนงานวิจัยและประเมินผล

ในทุกแผนงานมีการกำหนดสาระสำคัญ วัตถุประสงค์ และมาตรการดำเนินงาน และแต่ละกรมได้นำแผนงานของ บปส.ศร. ไปปฏิบัติ โดยกำหนดโครงการขึ้นตามที่เหมาะสม ใน ช่วงระยะเวลา 5 ปีที่กำหนด คือ ปี 2540 - 2544 12 หน่วยงานระดับกรม และสำนักงานปลัด ฯ (รวม 13 หน่วยงาน) ได้เสนอโครงการทั้งสิ้น 58 โครงการ งบประมาณทั้งสิ้น 546.62 ล้านบาท (ดูตารางสรุป ในภาคผนวก 3)

สรุป มาตรการและแผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมีวิวัฒนาการก้าวหน้า ขึ้น มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับประเด็นสาเหตุของปัญหามากขึ้น ทั้งแผนระดับชาติ และ แผนของกระทรวงศึกษาธิการ

บทที่ 2

การวิเคราะห์มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญห

การวิเคราะห์มาตรการระดับชาติ

มาตรการระดับชาติ คือ มาตรการของ ปปส. วิเคราะห์ได้ดังนี้คือ

ก. การวิเคราะห์หน่วยงาน ปปส. และการบริหารจัดการ

ปปส. มีลักษณะเป็นหน่วยงานกลาง มีหน้าที่ประสานความร่วมมือ ชี้นำ ผลักดัน ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ให้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามที่หน่วยงานนั้นพิจารณาว่าเหมาะสมและตรงกับงานของตน โดย ปปส. ได้กำหนดแผนงานระดับชาติขึ้น เพื่อเป็นแผนชี้นำการดำเนินงาน

จุดอ่อนที่พบ คือ

1. ปปส. เป็นหน่วยประสาน มีอำนาจตามกฎหมายแต่ไม่สามารถควบคุมการปฏิบัติงาน และกำกับงบประมาณของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมิได้กำหนดบทบาทของตน ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดว่าเป็นในเรื่องใด วางระบบงานไว้อย่างไร ในการปฏิบัติจะทำอย่างไร ประสานเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่นอย่างไร ฯลฯ เหล่านี้มีผลทำให้ยากต่อการติดตามว่า งานด้านใด ใครจะเป็นคนทำ และรับผิดชอบ
3. ข้อมูลมีจำกัด และขาดระบบการติดตามประเมินผล ทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค
4. การบริหารจัดการด้านปราบปรามไม่ได้ผล ทั้งในด้านการปราบปรามและการพิจารณาโทษผู้ที่ถูกจับกุมมาแล้ว เนื่องจากเหตุผลหลายประการ เช่น
 - ปัญหาทุจริต คอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ
 - การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ ผู้ฝ่าฝืนจึงไม่เกรงกลัว กระบวนการพิจารณาคดีที่ให้ประกันผู้ต้องหาได้ ทำให้มีโอกาสใช้อิทธิพลเข้าแทรกแซง
 - ผู้กระทำผิดที่เป็นต้นตอใหญ่ มีความเชื่อมโยงกับฐานอำนาจ หรือเป็นผู้มีอิทธิพลเองอยู่แล้ว ทำให้สาวไปไม่ถึงตัว
 - การลงโทษไม่เป็นไปตามคำตัดสิน เพราะผู้กระทำผิดมีโอกาสได้รับเลื่อนชั้นให้เป็นนักโทษชั้นดี ก็มีโอกาสได้รับการลดหย่อนโทษลง ฯลฯ

ฉะนั้นแม้ ปปส. จะต้องการให้งานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นไปในลักษณะองค์รวม คือ มีการดำเนินการในทุกเรื่องอย่างครบวงจรอย่างไร ก็ไม่สามารถควบคุมได้ งานจึงออกมาในลักษณะด้อยประสิทธิภาพ และขาดความต่อเนื่อง

ข. การวิเคราะห์แผนงานและผลงานของ ปปส.

แผนงาน ปปส. ฉบับปัจจุบันคือ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540-2544) ตั้งแต่แผนฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2521-2524) จนถึง ฉบับที่ 3 เป็นแผนที่กำหนดคอบ่างหลวม ๆ โดยมีได้มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่ปฏิบัติงานให้ชัดเจน มาตรการก็กำหนดกว้าง ๆ คือ มาตรการป้องกันที่ท่าอู่มี 4 มาตรการ คือ มาตรการให้การศึกษา ให้บริการสนเทศ สร้างบุคลากรแบบทวีคูณ และการจัดกิจกรรมทางเลือก

มาตรการให้การศึกษาเป็นงานหลักที่ทำมากในแผนต้น ๆ มีการรณรงค์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติดอย่างกว้างขวาง ผลงานด้านนี้เมื่อสิ้นแผนที่ 3 สสำรวจพบว่า ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติดเพิ่มขึ้น แต่ความรู้ที่เพิ่มมิได้ทำให้เจตคติและพฤติกรรมการใช้สารเสพติดดีขึ้นอย่างที่ยากเห็น และความรู้เหล่านี้ก็เข้าไม่ถึงกลุ่มเยาวชนที่เป็นเช่นนี้เพราะรูปแบบวิธีการให้ความรู้ ความเข้าใจยังจำกัด ไม่สามารถเข้าถึงทุกกลุ่มสังคม ประชากร

ปี พ.ศ. 2534 พบสถิติผู้ติดยาเสพติดและเข้าบำบัดรักษารายใหม่ทั้งหมดทั่วประเทศ ลดลง จากที่พบ 27.74 ต่อประชากรแสนคน ในปี พ.ศ. 2524 ได้ลดลงเป็น 27.37, 26.08, 24.85 และ 24.24 ในปี พ.ศ. 2529, 2530, 2531 และ 2532 ตามลำดับ แม้จำนวนผู้ติดยารายใหม่เข้ารับการบำบัดรักษาน้อยลง แต่ก็มิได้หมายความว่า จำนวนผู้ติดยาเสพติดรายใหม่ลดน้อยลง เพราะยาเสพติดที่เข้ามามีบทบาทในระยะหลัง ๆ มีหลายชนิด และบางชนิดก็มีผลต่อร่างกาย ผู้เสพน้อยกว่า และช้ากว่าฝิ่นและเฮโรอีนที่เป็นสารที่พบมากในระยะแรก ๆ จึงทำให้ผู้เสพเข้ามารับการบำบัดรักษาน้อย

ความต้องการที่จะช่วยให้ผู้เสพรายใหม่หันสภาพเสติดโดยเร็ว และไม่กลายเป็นผู้เสพต่อเนื่องระยะยาวก็กระทำไม่สำเร็จ เนื่องจากไม่สามารถควบคุมยาเสพติดในท้องตลาดได้ และบริการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาก็มีไม่เพียงพอ

แผน ปปส. ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2535-2539) มีความชัดเจนมากขึ้น โดยมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มในสถานศึกษา ในชุมชน ในสถานประกอบการ และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น เด็กในสถานลงเคราะห์ ทหารประจำการ ผู้ต้องขัง หญิงอาชีพพิเศษ ชาวเขา ฯลฯ เป็นต้น

ในด้านการบริหารจัดการก็ได้กำหนดแผนเป็น 2 ระดับ คือ ระดับกลาง และระดับจังหวัด หรือภูมิภาค ทำให้การดำเนินงานกระชับมากขึ้น

แผนงานในแผน ปปส. ฉบับที่ 4 กำหนดไว้ 5 แผน คือ

1. แผนงานให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้

2. แผนงานพัฒนาสิ่งแวดล้อม
3. แผนงานพัฒนาการบริหารและการจัดองค์กร
4. แผนงานพัฒนาบุคลากร
5. แผนงานวิจัยประเมินผล

การวิเคราะห์แผนงานอย่างละเอียดพบจุดอ่อนในแต่ละแผนดังนี้

แผนงานให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้ สำหรับกลุ่มเป้าหมายในสถานศึกษา มีโครงการประกอบแผน 2 โครงการ คือ (1) โครงการปรับเนื้อหาหลักสูตร และ (2) โครงการผลิตสื่อเสริมหลักสูตร เป็นที่น่าสังเกตว่า ไม่มีโครงการปรับปรุงเทคนิค วิธีการเผยแพร่ความรู้ ที่เป็นปัญหาสำคัญทำให้ไม่สามารถปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมได้ ซึ่งถ้าเป็นกลุ่มในสถานศึกษา การปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนน่าจะเป็นกุญแจสำคัญ เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพและแนวคิดของนักเรียน นักศึกษา รวมทั้งให้มั่นใจว่านักศึกษาเกิดทักษะชีวิตที่สามารถทำให้ออกห่างจากการตกเป็นทาสสารเสพติดได้

แผนงานพัฒนาสภาพแวดล้อม แม้จะตระหนักดีว่า ปัญหาสภาพแวดล้อมสำคัญของกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา คือ ทัศนคติความสนใจในการป้องกันปัญหาสารเสพติดและให้คำปรึกษาแก่นักเรียน มีเพื่อนชักนำนักเรียนไปใช้ยาเสพติด สภาพโรงเรียนไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ให้นักเรียน และมีการลักลอบใช้สิ่งเสพติดในโรงเรียนอยู่แล้ว เช่น บุหรี่ สารระเหย และยาบ้า ฯลฯ เป็นที่น่าสังเกตว่า โครงการประกอบแผนนี้มีเพียงโครงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอนในการป้องกันปัญหาสารเสพติด และโครงการรณรงค์สร้างวัฒนธรรม ซึ่งทั้งสองโครงการนี้ไม่สามารถแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมที่สำคัญของนักเรียนได้ คือ ตัวครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความสนใจของครูในการป้องกันและแก้ไขปัญหาซึ่งจะเป็นกุญแจสำคัญนำไปสู่ความสำเร็จของการแก้ปัญหาเรื่องอื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะปัญหาเรื่องเพื่อนชักนำนักเรียนให้ใช้สารเสพติด และเรื่องการลักลอบจำหน่ายและใช้สิ่งเสพติดในโรงเรียน

แผนงานพัฒนาการบริหารและการจัดองค์กร มีโครงการประกอบโครงการเดียว คือ โครงการสัมมนาผู้บริหารการศึกษา เพื่อการพัฒนานโยบายและการจัดองค์กรเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นที่น่าสังเกตว่า วัตถุประสงค์และกิจกรรมหลักของโครงการนี้มิได้ลงลึกถึงเป้าหมายการจัดระบบงาน รวมทั้งการบริหารจัดการและการติดตามงาน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ แต่เป็นเพียงการชักจูงความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐในเรื่องการป้องกันยาเสพติดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของสารเสพติดในปัจจุบัน เท่านั้น

แผนพัฒนาบุคลากร มีโครงการประกอบ 2 โครงการ คือ (1) โครงการสัมมนา เรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (2) โครงการอบรมความรู้เรื่อง การป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด ระบุกลุ่มเป้าหมายของโครงการไว้ 3 กลุ่ม คือ ครูปฏิบัติการ ผู้ปกครอง และ สारวตวรรษักเรียน เป็นที่น่าสังเกตว่า แผนงานนี้ก็ยังคงไม่มีเรื่องการจูงใจให้ครูเห็นความสำคัญ ว่า ตนเองต้องมีบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

แผนงานวิจัยและประเมินผล มีโครงการประกอบ 3 โครงการ คือ (1) โครงการ ศึกษาและทดลองหารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อป้องกันสิ่งเสพติดตามหลักสูตรปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2533 (2) โครงการประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชน และ (3) โครงการวิจัยปัญหาการระบาดของสารเสพติดเฉพาะอย่างในสถานศึกษา โครงการเหล่านี้ถ้าถูกนำไปจัดทำในรูปแบบที่เหมาะสมและดำเนินการจริงก็สามารถนำผลมาปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ให้งานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ จึงน่าจะเป็นประโยชน์มาก

สรุป 1. แผนงานของ ปปส. ฉบับปัจจุบัน ยังคงมีจุดอ่อนเรื่องการศึกษาและการเผยแพร่ความรู้เหมือนเดิม คือ ยังไม่มีโครงการปรับปรุงเทคนิควิธีการเผยแพร่ความรู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของบุคคลได้

2. การแก้ปัญหาในสถาบันการศึกษา ยังคงไม่ให้ความสนใจอย่างแท้จริง ว่า ครู เป็นกุญแจสำคัญและระบบการบริหารจัดการปัญหายาเสพติด ต้องได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการตรวจสอบและติดตามผล

การวิเคราะห์มาตรการระดับกระทรวง

กระทรวงศึกษาธิการได้แสดงออกถึงความตื่นตัวระดับหนึ่งในเรื่องปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น 3 ระดับ คือ ระดับกระทรวง (คือ ปปส.ศธ.) ระดับกรม และระดับสถานศึกษา รวมทั้งได้มีการกำหนดแผนงานป้องกันสารเสพติดของกระทรวงไว้ด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแผนมีความครอบคลุมเป็นเวลา 5 ปี คือ พ.ศ. 2540-2544

จากการศึกษาวิเคราะห์นโยบายและแผนงานของกระทรวงศึกษาธิการ พบข้อสังเกตหลายประการ ได้แก่

1. เรื่องนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

1.1 นโยบายที่ระบุว่า โครงการใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยทำมาก่อน ให้กำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน ทดลองปฏิบัติและวัดผลก่อนจึงขยายผล นโยบายลักษณะนี้ดูเหมาะสมตามหลักวิชาการ แต่อาจเป็นข้อจำกัดสำหรับโครงการใหม่ที่เป็นเรื่องของการพัฒนาวิธีการเรียนการสอน ซึ่ง

มีความจำเป็นต้องรับกระทำและกระทำพร้อม ๆ กัน ในทุกระดับการศึกษา เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิด เจตคติของนักเรียน นักศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสารเสพติด รวมทั้งการฝึกอบรมทักษะชีวิตจำเป็น เพื่อช่วยให้นักเรียน นักศึกษารอดพ้นจากการตกเป็นทาสสารเสพติดได้อย่างทั่วถึงกัน โดยเร็ว การให้กระทำในลักษณะทดลองและติดตามผลกระทบก่อนขยายผล อาจทำให้เสียเวลาไปมาก จนเกิดผล “กว่าดีว่าจะสูง งาก็ไหม้” การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น ไม่น่าจะให้ผลร้ายใด ๆ และแม้ผลได้จะไม่ดีนักในระยะแรก ๆ ก็สามารถปรับปรุงไปเรื่อย ๆ ได้ ซึ่งก็จะทำให้งานบรรลุถึงเป้าหมายได้เร็วขึ้น ถ้าเริ่มเสียแต่วันนี้ และเริ่มในทุกโรงเรียน ทุกระดับการศึกษา

1.2 นโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหายาบ้า ที่ระบุให้ความสำคัญและทุ่มเทงบประมาณไปที่ตัวเด็กเล็กมากกว่าเด็กโต ก็ไม่น่าจะเหมาะสม เด็กทุกคนควรได้รับการดูแลและปกป้องให้พ้นจากพิษภัยของยาบ้า และ/หรือ บำบัดรักษาฟื้นฟูสภาพตามความจำเป็นที่เด็กแต่ละคนต้องการอย่างเร่งด่วน

2. เรื่องนโยบายของคณะกรรมการ ปปส.ศธ.

คณะกรรมการ ปปส.ศธ. ได้ให้นโยบายเสริมจากรัฐมนตรีว่าการ ใน 7 เรื่อง คือ

- เรื่อง ความจำเป็นของการต้องสร้างระบบงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา
- เรื่อง การกำหนดงบประมาณให้ชัดเจนแยกจากงานอื่น ๆ
- เรื่อง การต้องถือเป็นการระงับอย่างหนึ่ง
- เรื่อง การพัฒนาระบบการเรียนการสอน
- เรื่อง การจัดกิจกรรมทางเลือกแก่นักเรียน นักศึกษา
- เรื่อง การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และ
- เรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

นโยบายทั้ง 7 ประการนี้ เป็นสิ่งที่ดี เพราะช่วยชี้แนวทางการปฏิบัติที่จะมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

3. เรื่องแผนงานหลักที่กำหนดไว้ในแผน 5 ปี จาก พ.ศ. 2540 - 2544

แผนงานหลักทั้ง 9 แผนที่กำหนดไว้ ดูจะมีความครอบคลุมปัญหาพอสมควร และน่าจะเพียงพอถ้ามีโครงการที่เหมาะสมมาประกอบแผนงาน และบริหารให้ได้ผลอย่างจริงจัง

4. เชื้อโครงการประกอบแผนงานหลัก ตามตารางสรุปในภาคผนวก 3

มีโครงการทั้งสิ้น 58 โครงการ งบประมาณ 546.62 ล้านบาท

แผนงานหลักที่มีโครงการเสนอมากที่สุด คือ แผนงานพัฒนาบุคลากร คือ มีจำนวน 15 โครงการ ซึ่งเสนอโดย 7 หน่วยงาน (ร้อยละ 58.3) 5 หน่วยงานใน 7 หน่วย คือ กรมอาชีวศึกษา กรมศิลปากร กรมการศาสนา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสำนักงานปลัดกระทรวง เสนอหน่วยงานละหนึ่งโครงการ กรมสามัญศึกษาเสนอ 2 โครงการ และที่เหลือ 8 โครงการ เสนอโดยกรมพลศึกษา งบประมาณรวมทั้ง 15 โครงการ 122.80 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 22.47 ของงบประมาณทั้งหมด

เมื่อพิจารณาจำนวนโครงการที่เสนอในแผนพัฒนาบุคลากร สะท้อนให้เห็นว่า ความต้องการพัฒนาบุคลากรของกระทรวง ในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมากในระหว่างแต่ละหน่วยงาน ปัญหาคือ มาตรฐานในเรื่องนี้มีหรือไม่ อย่างไร และอะไรเป็นสาเหตุของความแตกต่างนี้

แผนงานที่มีจำนวนโครงการรองลงมาคือ แผนการให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้ มีโครงการเสนอ 12 โครงการ เสนอโดย 10 หน่วยงาน (ร้อยละ 83.3) งบประมาณรวม 77.38 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.16 ของงบประมาณทั้งหมด หน่วยงานที่มีได้เสนอโครงการในแผนนี้ คือ สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมอาชีวศึกษา และสำนักงานปลัดกระทรวง

น่าสนใจว่า กรมอาชีวศึกษา ซึ่งเคยมีผลงานวิจัยพบว่า มีเยาวชนติดสารเสพติดอยู่จำนวนไม่น้อย มิได้เห็นความสำคัญของการให้การศึกษา เพื่อปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของนักศึกษา และมีได้เสนอจัดทำโครงการในเรื่องนี้เลย และเมื่อพิจารณาลึกลงไปถึงรายละเอียดของแต่ละโครงการในแผนการให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้ของ 10 หน่วยงานที่เสนอ พบว่า มีสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ หน่วยงานเดียวที่ระบุชัดเจนว่า เป็นโครงการพัฒนาการเรียนการสอนในเรื่องการป้องกันสิ่งเสพติด (งบประมาณ 22.77 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.16 ของงบประมาณทั้งหมด) นอกนั้นเป็นเรื่องของการผลิตสื่อ คู่มือ เอกสารวิชาการและเอกสารเผยแพร่ความรู้ด้านการรณรงค์ ซึ่งมียอดงบประมาณ 7.9 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 1.5

โครงการของกรมพลศึกษา ในเรื่องนี้ระบุว่า เป็นการอบรมแกนนำนักเรียน นักศึกษา "เพื่อนช่วยเพื่อน" งบ 10,894,700 บาท หรือประมาณร้อยละ 2

โครงการของกรมการศาสนา ระบุเป็นโครงการให้ความรู้ควบคู่ไปกับการสอนหลักธรรมทางศาสนา งบ 3,880,000 บาท ประมาณร้อยละ 0.71

โครงการในแผนนี้ของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ ระบุเป็นการพัฒนาศูนย์เวชศึกษาป้องกัน ซึ่งมีอยู่ 36 แห่ง งบเสนอ 3.6 ล้านบาท ประมาณร้อยละ 0.65

กรมการศึกษานอกโรงเรียน ระบุว่าเป็นโครงการเยาวชนนอกโรงเรียน ร่วมด้านสาร
เสพติด งบ 7,024,000 บาท หรือประมาณร้อยละ 1.28

โครงการที่เสนอโดยกรมสามัญศึกษา กรมศิลปากร และ กรมวิชาการ เป็นการ
ระบุกว้าง ๆ ว่า เป็นโครงการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถาน
ศึกษา ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วว่า แยกจากกลยุทธ์ที่ใช้ในการรณรงค์ได้ยาก

ข้อพิจารณาในเรื่องนี้คือ วิธีการให้การศึกษาและความรู้แก่นักเรียน นักศึกษา ในสถาน
ศึกษาในปัจจุบันมีปัญหาที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิด เจตคติ และพฤติกรรมของนักเรียนได้
จึงน่าที่จะมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงวิธีการเสียใหม่ นักเรียนในโรงเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
เปรียบเสมือนเป้าหมายที่เราจะยิงให้ถูกจุดตามที่ต้องการได้โดยไม่ยากนัก และมีความเป็นไปได้สูงถ้า
เรามีกลยุทธ์ที่ดี วิธีการพัฒนาการเรียนการสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น และให้นักเรียนเป็น
ศูนย์กลางการเรียน น่าจะเป็นคำตอบได้คำตอบหนึ่ง ยกตัวอย่าง โครงการอบรมทักษะชีวิตซึ่งได้
พิสูจน์แล้วว่าได้ผลดีกว่าการเรียนการสอนแบบเดิม ซึ่งเป็นการให้ความรู้โดยครูเป็นผู้ป้อนข้อมูล
ความรู้ให้ และมีได้ถือผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน ซึ่งพิสูจน์แล้วว่า ล้มเหลว ไม่สามารถเปลี่ยน
เจตคติและพฤติกรรมผู้เรียนได้

แผนงานที่ได้รับความสนใจมากจากหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการเป็นอันดับสาม
คือ แผนงานรณรงค์ป้องกันสารเสพติด ซึ่งมี 9 หน่วยงานเสนอมาเป็นจำนวน 11 โครงการ
งบประมาณรวม 268.78 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 49.18

เป็นที่น่าสังเกตว่า งานรณรงค์ซึ่งพิสูจน์แล้วว่า ได้ผลดี ๆ เพียงกระตุ้นความตื่นตัวโดย
ไม่สามารถปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมได้ ยังคงได้รับความสำคัญอยู่มาก งานรณรงค์เป็น
งานใช้งบประมาณสูง และไม่มีผลกระทบในการเปลี่ยนพฤติกรรม ไม่น่าจะถูกบรรจุไว้ในงานของ
กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งหวังผลได้ในการเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน โดยใช้งบประมาณมากถึง
ครึ่งหนึ่งของงบประมาณทั้งหมด

แผนงานพัฒนาการบริหารจัดการ เป็นที่น่าสังเกตว่า โครงการประกอบแผนนี้ซึ่งน่าจะ
รวมไปถึงการจัดระบบงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาด้วย ได้รับความสนใจเสนอมาเพียงหน่วย
งานเดียว คือ สำนักงานปลัดกระทรวง ด้วยงบประมาณ 2.42 ล้านบาท จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า
หน่วยงานและสถาบันการศึกษา น่าจะยังไม่ตระหนักว่า การสร้างระบบงานมีความสำคัญและจำ
เป็นต้องกระทำเพื่อให้การปฏิบัติงานชัดเจน ติดตามได้และมีประสิทธิภาพ

แผนงานการพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมทางเลือก เป็นอีกแผนงานหนึ่งที่น่าจะมีความสำคัญมากในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา เพราะจะช่วยเสริมการเรียนรู้การสอนและพัฒนาจิตใจ อารมณ์ของนักเรียน เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันต้านต่อสารเสพติดและไม่เอื้อหรือเปิดโอกาสให้มีสารเสพติดแพร่ระบาดในโรงเรียน แต่กลับได้รับความสนใจน้อยและงบประมาณจำกัดมาก

สรุป 1. มาตรการของกระทรวงศึกษาธิการในระดับนโยบายและแผนงาน แต่ระดับโครงการที่เสนอเพื่อปฏิบัติยังไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาที่สถานศึกษาประสบอยู่ แนวนโยบายที่แนะนำก็สมควรได้รับการพิจารณาใหม่ให้เหมาะสม และควรมีการพิจารณาร่วมกันในระหว่างหน่วยงานระดับกรมต่าง ๆ ที่รับผิดชอบทั้งหมดด้วย เพื่อลดความซ้ำซ้อนและใช้งบประมาณมากโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการผลิตสื่อและเอกสารวิชาการต่าง ๆ ซึ่งน่าจะใช้ร่วมกันได้เป็นส่วนใหญ่

2. โครงการให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้ในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีลักษณะที่ไม่สามารถแน่ใจว่า จะส่งผลกระทบต่อ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนได้ และยังซ้ำซ้อนสับสนกับงานรณรงค์เป็นอย่างมาก น่าจะได้มีการปรับปรุงให้เป็นโครงการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนทั้งหมด เพื่อให้ได้ผลเป็นการเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง

การวิเคราะห์โครงการโรงเรียนสีขาว

โครงการโรงเรียนสีขาว เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของความพยายามของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา รวมไปถึงปัญหาพฤติกรรมอื่น ๆ ของนักเรียน นักศึกษา ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่ เมษายน 2541 โดยจัดทำใน 6 โรงเรียน เป็นโครงการนำร่อง ได้แก่ :-

1. โรงเรียนโพธิ์ทองจินตามณี อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง
2. โรงเรียนกันทรลักษ์วิทยา อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ
3. โรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ อ.สูงเม่น จ.แพร่
4. โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
5. โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร
6. วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคตะวันออก (อี.เทค.) อ.พานทอง จ.ชลบุรี

ในการดำเนินงาน กระทรวงได้ชี้นำแนวคิดและยุทธศาสตร์ (ดูรายละเอียดแผนภูมิในภาคผนวก 4 และ 5) การดำเนินงานให้สถานศึกษานำไปพิจารณาดำเนินการให้เหมาะสมกับสถาบันของตน และกระทรวงจะติดตามตรวจสอบผลงาน และประสานเพื่อการสนับสนุนต่อไป

โครงการนี้ถือเป็นโครงการสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 141/2541 เรื่อง นโยบายการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ประกาศเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2541

ข้อดีของโครงการโรงเรียนสีขาว คือ

1. ทำให้เกิดการกระตุ้นสถาบันการศึกษาให้เกิดจิตสำนึก ถูกชี้นำต่อสู้กับปัญหายาเสพติดอีกครั้งหนึ่ง ด้วยรูปแบบที่เหมาะสมกับตนเอง
2. แนวคิดที่เป็นปรัชญาใหม่และยุทธศาสตร์ของโครงการ เป็นแนวคิดการแก้ปัญหาลักษณะองค์รวม ด้วยการร่วมมือระหว่างบ้าน-โรงเรียน และชุมชน
3. การเปลี่ยนแนวคิดว่า นักเรียนผู้ใช้สารเสพติดไม่ใช่อาชญากรแต่เป็นผู้หลงผิดที่ต้องให้ความช่วยเหลือ บำบัดรักษาและฟื้นฟูให้กลับมาเป็นทรัพยากรของชาติต่อไป
4. ใช้การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันปัญหาและสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชน
5. การดำเนินการกระทำในลักษณะโครงการนำร่องก่อน แล้วจึงขยายผล

จุดอ่อนของโครงการ คือ

1. การกำหนดให้ “โรงเรียน” เป็นพื้นที่เป้าหมาย ทำให้การแก้ปัญหาเชื่อมโยงที่อยู่ในครอบครัวและชุมชนกระทำได้อย่าง
2. เรื่องการแปลงปรัชญาและยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ

สถานศึกษาสามารถกระทำได้เพียงการกำหนดบทบาทรวมสำหรับปัญหาต่าง ๆ (ดูรายละเอียดตามตารางในภาคผนวก 6) แต่สถานศึกษาไม่สามารถกำหนดมาตรการและกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพของแต่ละปัญหา อาทิเช่น มูลเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา ฯลฯ เพราะขาดข้อมูลพื้นฐานในเรื่องรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหานี้ สถานศึกษาไม่สามารถบอกได้ชัดเจนถึงจำนวนและกลุ่ม (เพศ สาขาการเรียน ระดับชั้นเรียน สภาพครอบครัว ฯลฯ) ของนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มต้องการบำบัดรักษา ฯลฯ เป็นต้น
3. โครงสร้างการบริหารโครงการดี คือ มีผู้รับผิดชอบทุกระดับ ได้แก่ ระดับชาติ ระดับกรม และระดับสถานศึกษา แต่กลไกการทำงานเพื่อให้เกิดการประสานและสนับสนุนทั้งแนวตั้งและแนวราบระหว่างทุกหน่วยงาน ภายใต้โครงสร้างการบริหารนี้ไม่ชัดเจน และไม่เกิดผลในทางปฏิบัติจริง
4. การประสานและสนับสนุนจากบนสู่ล่าง (กระทรวง - กรม - สถาบัน) ยังขาดกลไกที่ชัดเจน และได้ผลจริง ทำให้สถาบันการศึกษา ไม่มี “input” อะไรใหม่ ๆ มากนัก ที่แตกต่างไปจากกิจกรรมที่สถาบันเคยกระทำอยู่ก่อนเข้าร่วมโครงการ รวมทั้งไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครบวงจร ทั้งด้านการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษา เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ นอกกระทรวงศึกษาธิการ
5. ระยะเวลาดำเนินการของโครงการนำร่องค่อนข้างสั้น คือ เพียง 6 เดือน กอปรทั้งการประเมินผลเชิงคุณภาพในสถาบันทั้ง 6 แห่งของโครงการนำร่องยังไม่ลึกและชัดเจนเพียงพอจะชี้ไปถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจริง มาตรการ/กิจกรรมที่ได้ผลดีหรือไม่ดีมีอะไรบ้าง และให้ผลมากน้อยประการใด ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ทั้งยังมีผลต่อการขยายผลไปสู่ “โรงเรียนคู่ขนาน” ที่จะร่วมดำเนินการโครงการโรงเรียนสีขาวต่อ ๆ มาด้วย

บทที่ 3

ปัจจัยที่ทำให้ทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนล้มเหลว

1. ปัจจัยด้านนโยบายรัฐ

1.1 นโยบายเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดที่มุ่งด้านการปราบปรามมากกว่าการป้องกัน ในขณะที่กลไกรัฐไม่เชื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพได้

ยาเสพติดในประเทศไทย มีลักษณะ supply create demand คือ มีการผลิตมากและผู้ผลิตจัดสร้างกลไกการจำหน่าย ฉะนั้นจึงพยายามให้มีเครือข่ายกว้างขวางมากที่สุด โดยใช้ยุทธวิธีทุกรูปแบบเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด ทั้งกลุ่มเป้าหมายเดิม คือ ผู้ใช้แรงงานและกลุ่มเป้าหมายใหม่ คือ เยาวชนในสถานศึกษา รูปแบบการเจาะเข้ากลุ่มเป้าหมายในสถานศึกษาที่พบบ่อย คือ ชักชวนให้ใช้ก่อน เมื่อติดแล้วก็ให้เป็นผู้ขายเพื่อหารายได้มาเป็นค่ายาสำหรับตนเอง การทำงานของฝ่ายผู้ขายมีความเป็นเอกภาพ ที่มีเป้าหมายแน่นอน และมีการติดตามผลอย่างใกล้ชิด จึงประสบความสำเร็จมาก ส่วนฝ่ายผู้ต่อต้านปัญหายาเสพติดมีหลายฝ่าย อาทิ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ครู โรงเรียน องค์การพัฒนาเอกชน องค์การชุมชน พ่อแม่/ผู้ปกครอง ฯลฯ ซึ่งต่างฝ่ายต่างทำ ขาดการวางแผนร่วมกันและประสานงานกันอย่างมีประสิทธิภาพ งานจึงไม่ได้ผลดี อีกทั้งฝ่ายต่าง ๆ นี้ บางครั้งขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกันด้วย

1.2 นโยบายพัฒนาที่ไม่สามารถกระจายงานและความเจริญสู่ชนบท ทำให้เกิดการย้ายถิ่นประชากร ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความอ่อนแอของครอบครัวและชุมชน

1.3 นโยบายการกระจายอำนาจการตัดสินใจและงบประมาณยังขาดประสิทธิภาพ

1.4 นโยบายการปราบปรามคอร์รัปชันยังไม่ได้ผลดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับสินบนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการปราบปรามยาเสพติด

2. ปัจจัยด้านยุทธศาสตร์

2.1 ยุทธศาสตร์การป้องกันที่ปฏิบัติอยู่ส่วนใหญ่ไม่ได้ผล เพราะเป็นเรื่องของการรณรงค์เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ไม่สามารถเปลี่ยนจิตวิญญาณและพฤติกรรมของคนได้ คงได้เพียงความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด แต่ขาดจิตสำนึกในเรื่องสำคัญ คือการแก้ไขพฤติกรรมไม่ดีหรือไม่เหมาะสมของตนเอง และการตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการปฏิบัติงาน แก้ไขปัญหาสารเสพติด ซึ่งเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับทุกคนที่อยู่ในวงจรสารเสพติด รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ปกครอง ผู้เสพ ผู้ค้า ผู้ผลิต พ่อแม่ผู้ปกครอง ครู ผู้นำชุมชน ฯลฯ

2.2 การแก้ปัญหาโดยกลไกรัฐ ซึ่งเป็นกลไกอำนาจการปกครองมีระเบียบมาก ทำให้ขาดความคล่องตัวและความยืดหยุ่นในการจัดการกับปัญหา

2.3 การหันมาใช้กลไกสังคมเพื่อแก้ปัญหาจะมีความเหมาะสม และมีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้น เพราะครอบครัวและชุมชนใกล้ชิดปัญหา เข้าใจสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขพื้นฐานของปัญหา ทั้งมีลักษณะยืดหยุ่นได้สูง และอย่างไรก็ดีก็ยังพบว่า ครอบครัวและชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อม เพราะยังเป็นครอบครัวและชุมชนอ่อนแอ ชาติพลัง อีกทั้งกลไกรัฐที่ต้องปรับเปลี่ยนจากผู้ปฏิบัติมาเป็นผู้สนับสนุนก็ขาดความพร้อม

2.4 ยุทธศาสตร์การสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชน มุ่งเน้นแต่มาตรการที่เด็กเป็นผู้รับ ผู้ถูกกระทำ (passive participation) มากกว่าการให้เด็กได้มีส่วนร่วมเป็นผู้คิด ผู้กระทำเอง (active participation) เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสได้พัฒนาตนเองมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น เกิดปัญญา สามารถคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผล แยกแยะดี-ชั่ว และบังคับตนเองมิให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งไม่สมควรได้ แม้จะมีสิ่งยั่วยวนและตัวอย่างไม่ดีให้เห็นอยู่เสมอก็ตาม

3. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการการดำเนินงาน

3.1 คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 141/2541 สั่ง ณ วันที่ 19 สิงหาคม 2541 มีแนวนโยบายและยุทธศาสตร์ชัดเจนมากกว่าการดำเนินงานที่ผ่านมา ๗ มา แต่กลไกการดำเนินการยังไม่ชัดเจน องค์กรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายยังไม่มีโอกาสประสานแผนงานของตนเพื่อแสวงหาการสนับสนุนกันและกัน และสร้างกลไกการประสานงานให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ชาติเอกภาพในการดำเนินงาน

3.2 ภาระงานและกิจกรรมของแต่ละหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง ยังขาดงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ ทำให้งานไม่สามารถดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุม ทั้งงานทางฝ่ายปราบปราม เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ฯลฯ ฝ่ายป้องกันและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชน เช่น โรงเรียน/สถานศึกษา ฯลฯ และฝ่ายบำบัดฟื้นฟู อาทิเช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายการแพทย์ นักจิตวิทยาสังคม ฯลฯ เป็นต้น

3.3 การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา แม้จะมีนโยบายและยุทธศาสตร์ดี แต่ก็มีปัญหามากในการปฏิบัติ อาทิเช่น

3.3.1. ชุมชนกับโรงเรียนยังไม่สามารถร่วมมือกันอย่างได้ผลดี เนื่องจากขาดความสอดคล้องกัน ด้านแนวคิดและเจตคติ และความพร้อมด้านทรัพยากร องค์กร และผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ทำให้โรงเรียนไม่สามารถเชื่อมไปป้องกันปัญหาในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อนักเรียนได้ เช่น การควบคุมแหล่งขายในชุมชน การกำจัดแหล่งมั่วซุมในชุมชน การดูแลสภาพแวดล้อมในหอพักที่นักเรียนเช่าอาศัยอยู่ การบำบัดฟื้นฟูและฝึกอาชีพ หรือการทำชุมชนบำบัด ฯลฯ เป็นต้น

3.3.2. โรงเรียนยังไม่ได้รับความร่วมมือจากครอบครัวอย่างเพียงพอ เนื่องจากยังขาดความเชื่อมั่นในกันและกัน ผู้ปกครองไม่กล้ารับกับโรงเรียนว่าลูกติดยา เพราะกลัวลูกถูกลงโทษ ผู้

ปกครองบางส่วนมีเจตคติว่า ปัญหาสารเสพติดในนักเรียนเป็นหน้าที่ของโรงเรียนต้องรับผิดชอบ กอปรกับทั้งภารกิจการดำรงชีวิตพ่อแม่ ทำให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาว่างมาร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้อย่างที่โรงเรียนต้องการ

3.3.3. ยังมี "อิทธิพล" ในชุมชนที่ทำให้ไม่สามารถกำจัดแหล่งค้าให้หมดไปได้ และโรงเรียนไม่สามารถสู้อิทธิพลเหล่านั้นได้ เช่น ตำรวจลูกแถวเป็นผู้ขายเสียเอง เจ้าหนี้ในชุมชน บังคับข่มขู่ลูกหนี้ให้ใช้บุตรหลานช่วยขายยาเสพติด เพื่อนำเงินมาเป็นดอกเบี้ย ฯลฯ

3.3.4. นักเรียน นักศึกษา ยังมีส่วนร่วมคิดค้นและดำเนินการกับครูและโรงเรียนน้อยมาก แม้ผู้นำ/แกนนำนักเรียนที่อบรมแล้วก็ไม่สามารถขยายผลสู่นักเรียนอื่น ๆ ได้มากตามต้องการ เพราะมีจำนวนน้อยและระบบการทำงานไม่ชัดเจน ทำให้มั่นใจไม่ได้ว่านักเรียนที่จิตใจไม่เข้มแข็ง ภูมิคุ้มกันต่ำ จะได้รับการปกป้องคุ้มครองให้ปลอดภัยจากสารเสพติดได้

3.3.5. "ความพร้อม" ของครูทุกคนในโรงเรียนยังเป็นปัญหามาก เพราะครูเป็นกุญแจสำคัญ ครูที่สนใจทำหน้าที่ดูแลเรื่องนี้มีจำกัดและยังขาดการสนับสนุนที่เหมาะสม ครูหลายคนยังมีพฤติกรรมไม่สอดคล้องและไม่เป็นตัวอย่างที่ดี ครูหลายคนยังไม่สนใจปัญหาและร่วมมืออย่างจริงจัง ครูหลายคนขาดความรู้ทักษะจำเป็น เช่น ความรู้ทักษะด้านจิตวิทยา และการให้คำปรึกษา แนะนำ ฯลฯ เป็นต้น

สรุป ปัจจัยที่ทำให้งานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนล้มเหลว เนื่องจากนโยบายของรัฐ ทั้งนโยบายด้านยาเสพติดโดยตรงและด้านการพัฒนาประเทศยังไม่เหมาะสม ยุทธศาสตร์ที่เลือกใช้ให้ผลน้อย การบริหารจัดการในระดับต่าง ๆ (ระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับสถาบันการศึกษา) ยังไม่ประสานสอดคล้องและสนับสนุนกันและกันอย่างชัดเจน ทั้งยังไม่สามารถเชื่อมโยงให้ชุมชน ครอบครัว เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมด้วยอย่างพร้อมเพียง

บทที่ 4

ข้อเสนอแนะการแก้ไขปรับปรุง

เนื่องจากปัญหาเสถียรภาพของเรือเชื่อมโยงกับหลายฝ่าย และหลายระดับ ฉะนั้นทั้งนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในเรื่องนี้จึงจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุง และทุก ๆ เรื่องต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กันอย่างสอดคล้อง

ระดับนโยบาย

1. นโยบายระดับประเทศ ควรกำหนดนโยบายสำคัญ ๆ ดังนี้

1.1. นโยบายการพัฒนาประเทศ ควรมุ่งกระจายความเจริญสู่ชนบทให้มากขึ้น เพื่อลดปัญหาการย้ายถิ่นประชากร และป้องกันความอ่อนแอของสถาบันครอบครัว

1.2. นโยบายการปราบคอร์รัปชันในทุกวงการ ต้องกระทำต่อเนื่องและให้ได้ผลอย่างจริงจัง

1.3. นโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหารัฐธรรมนูญต้องควบคู่ไปกับนโยบายปราบปรามและต้องมีความต่อเนื่อง โดยจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับลำดับความสำคัญของภารกิจทุกด้านที่ต้องกระทำ

2. นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ควรพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

2.1 การทุ่มงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการจำนวนมากถึง 268.78 ล้าน จากงบทั้งหมด 546.62 ล้าน (ร้อยละ 49.18) ไปในแผนงานการรณรงค์ป้องกันสารเสพติด (แผนงานลำดับที่ 6 ในตาราง) ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าได้ผลน้อย น่าจะไม่เหมาะสม ในขณะที่แผนงานที่ควรได้รับการพิจารณาให้ความสำคัญมากขึ้น เช่น แผนงานพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมทางเด็ก (แผนงานลำดับที่ 2 ในตาราง) กลับได้รับความสนใจน้อย มีงบประมาณเพียง 14.46 ล้าน (ร้อยละ 14.46)

2.2 การมุ่งขยายโครงการโรงเรียนสีขาวในลักษณะที่สถาบันการศึกษาทุกสถาบันสามารถสมัครเข้าร่วมโครงการ และยกป้ายโรงเรียนสีขาวได้เลยโดยมิได้ผ่านการประเมินว่าปลอดสารเสพติดจริง อาจนำไปสู่ความเข้าใจของสาธารณชนว่า โรงเรียนนั้นปลอดสารเสพติดแล้ว ทั้งที่ในความเป็นจริงไม่ใช่ เพราะโรงเรียนที่ยกป้ายโรงเรียนสีขาวก็ยังเป็นโรงเรียนที่มีปัญหารัฐธรรมนูญอยู่ แต่กำลังพยายามแก้ไขเท่านั้น น่าจะให้ยกป้ายโรงเรียนสีขาวได้เมื่อผ่านการประเมินว่าปลอดสารเสพติดแล้วเท่านั้น

2.3 นโยบายกำหนดให้โรงเรียนเป็นพื้นที่เป้าหมายมีข้อจำกัดมากในการปฏิบัติ เพื่อให้แน่ใจว่าสามารถควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนให้ปลอดภัยจากสารเสพติดได้จริง แต่หากกำหนดให้ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นเป้าหมาย จะทำให้ความมั่นใจได้มากขึ้น

2.4 แต่ละจังหวัดควรสำรวจข้อมูลปัญหา (และทรัพยากร) ของตนเอง แล้วจัดระดับความรุนแรง เพื่อการจัดทำแผนปฏิบัติได้เหมาะสมตามสภาพปัญหา

2.5 การดำเนินการในพื้นที่เป้าหมายให้กระทำโดย “คณะกรรมการร่วม” ระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน ให้สอดคล้องกับเรื่องงบประมาณ package ร่วมกันของกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องโดยมี ปลต. เป็นแทน

2.6 เพื่อช่วยให้โรงเรียนสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องเหมาะสมอย่างครบวงจร การจัดให้มีทีมสนับสนุนทางเทคนิค (Technical support team) น่าจะเป็นประโยชน์ ทั้งยังช่วยติดตามดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายได้ด้วย

2.7 มีระบบให้ทุน ให้โทษ แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปฏิบัติงานโครงการโรงเรียนสีขาว อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

2.8 มีการติดตามงานต่อเนื่องและประเมินผลงานของแต่ละสถาน/โรงเรียน เป็นรายปี เพื่อ “คงไว้” หรือ “ยกเลิก” สถานภาพการเป็นโรงเรียนสีขาว

ระดับยุทธศาสตร์

1. ควรเปลี่ยนจากยุทธศาสตร์การปราบปรามจากรัฐอย่างเดียว มาใช้ยุทธศาสตร์ทางสังคมร่วมด้วย เพื่อเพิ่มภูมิคุ้มกันของบุคคล ครอบครัว และชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อสามารถต้านทานสารเสพติดได้

2. ควรใช้ยุทธศาสตร์ ราชภัฏ-รัฐ ร่วมใจ (ภาคผนวกที่ 8) โดยรัฐปรับเปลี่ยนในเรื่องสำคัญๆ คือ

- 2.1 ปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ปฏิบัติมาเป็นผู้สนับสนุน
- 2.2 เพิ่มบริการบำบัดรักษาและฟื้นฟูพฤติกรรมให้ครอบคลุมทุกพื้นที่
- 2.3 กระจายอำนาจการจัดการให้พื้นที่ โดยจัดการบริการด้วย “คณะกรรมการร่วม”
- 2.4 จัดสรรงบประมาณสนับสนุนคณะกรรมการพื้นที่ชุมชน อย่างเพียงพอ
- 2.5 ติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ระดับมาตรฐาน

1. มาตรการสำหรับเด็กและเยาวชน

1.1. การสร้างภูมิคุ้มกันด้านทาสีเสพยาเสพติดโดย

- การให้ความรู้และสร้างแนวคิด เจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องสารเสพติด เช่น ให้ไปดูผู้ป่วยติดยาที่กำลังรับการบำบัดรักษาและฟื้นฟู และการได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่ ฯลฯ
- ให้มีหนังสือเกี่ยวกับเรื่อง การติดยาเสพติด เช่น นวนิยาย เรื่องข้ามสีทันดร ของ กฤษณา อโศกสิน อ่านเป็นหนังสือประกอบการเรียน และให้นักเรียน ตกเตียงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นสำคัญ ๆ ในหนังสือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความยากลำบากในการฟื้นฟูบุคลิกภาพและถอนตัวเองออกมาจาก ปัญหาการเสพยาเสพติดอย่างสมบูรณ์
- ให้มีความรู้เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของสารเสพติด เครือข่ายการจำหน่าย เล่ห์เหลี่ยม และกลอุบายต่าง ๆ ของผู้ขาย
- ให้สามารถบังคับตนเองได้ โดยจัดกิจกรรมฝึกวินัยต่าง ๆ ให้อย่างสม่ำเสมอ
- ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมป้องกันและแก้ไขสารเสพติดของโรงเรียน ตามวัยและความสามารถ
- มีการตรวจสุรภาพสม่ำเสมอ และเพื่อติดตามเฝ้าระวังปัญหาสารเสพติด ด้วย

1.2 การเสริมสร้างบุคลิกภาพและแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม

- การให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู ในเรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพและ จิตวิทยาเด็ก โดยเฉพาะวัยรุ่น
- การช่วยให้ผู้ใหญ่เข้าใจความฝันของเด็กและเยาวชน และเชื่อให้มีโอกาสได้ ทำกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างเป็นอิสระตามความใฝ่ฝัน
- จัดให้เด็กและเยาวชนได้ดำเนินชีวิตสมดุมากขั้น มีไขมีแต่การเรียน และมุ่งหวังเพียงความสำเร็จทางการศึกษาเท่านั้น
- การให้สังคมได้แสดงออกถึงการเห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชน โดยจัด บริการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ให้เพียงพอ และครอบคลุมเด็กทุก กลุ่ม เช่น การกีฬา การดนตรี งานศิลปะ และวัฒนธรรมต่าง ๆ ฯลฯ
- ให้มีเวทีที่เด็กและเยาวชนจะมีโอกาสได้แสดงความสามารถพิเศษต่าง ๆ ของตน

2. มาตรการการปรับปรุงระบบการศึกษา โดยยึดประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ตามแนวทางต่อไปนี้

2.1 ลดภาวะความเครียดของเด็กลง โดย

- ไม่มุ่งเน้นการเข้ามหาวิทยาลัยเป็นเป้าหมายชีวิต
- ยกเลิกระบบการสอบเข้า เพื่อลดการแข่งขันลง
- ลดจำนวนนักเรียนในแต่ละห้อง
- ลดชั่วโมงสอนลง เพิ่มหัวข้อกิจกรรมให้มากขึ้น ปรับเปลี่ยนวิธีการเรียน-การสอน
- พัฒนาวิชาการลูกเสือ เนตรนารี และบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่งเสริมวินัย ความสามัคคี และเสียสละ
- ปรับเปลี่ยนระบบการลงโทษ เช่น ยกเลิกการเมียนตี เปลี่ยนให้เด็กได้ไปกระทำความดี หรือบำเพ็ญประโยชน์แทน ฯลฯ
- จัดโครงการ "สอนอย่างไรให้เด็กรักครู"
- เพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ให้ครูสามารถดูแลเด็กทุกคนอย่างใกล้ชิด ด้วยเมตตาธรรม

2.2 เพิ่มบรรยากาศผ่อนคลายและสร้างสรรคในโรงเรียน โดย

- ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น และไม่มีมุม "ลับตา"
- สร้างสภาพแวดล้อมที่มีตัวอย่างดีงาม และปราศจากตัวอย่างที่ไม่ดี เช่น การมีครูที่มีวินัย สุภาพ อ่อนโยน ไม่สูบบุหรี่ ฯลฯ
- มีกิจกรรมและนันทนาการหลากหลาย ให้เด็กทุกคนมีโอกาสเข้าร่วม

2.3 พัฒนาระบบแนะแนวในโรงเรียน

ปรับระบบแนะแนวให้เป็นระบบให้คำปรึกษาได้ด้วย และพัฒนาให้ครูทุกคนมีความรู้เรื่องการให้คำปรึกษา สามารถสังเกตพฤติกรรมเด็ก รู้หลักจิตวิทยา มีอธยาศัย เอื้อให้เด็กเข้ามาหา เพื่อระบายความทุกข์หรือปรึกษาปัญหา

2.4 ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน

- ปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนเสียใหม่ให้ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง
- มีหลักสูตรการเรียนการสอนนอกห้องเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยด้วย
- ผูกอบรมทักษะชีวิต เช่น การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การแก้ปัญหาและความขัดแย้ง ฯลฯ
- เนื้อหาการเรียนรู้ ควรเพิ่มหน้าที่พลเมืองตามรัฐธรรมนูญด้วย
- หลักสูตรมีทางเลือกหลากหลาย เพื่อสนองตอบความถนัดของเด็ก

2.5 ปรับปรุงระบบการบริหารให้เอื้อและสนับสนุนต่อการแก้ปัญหา

2.5.1 ระบบการบริหารจัดการต้องเอื้อต่องานการป้องกันและแก้ไขปัญหา

สารเสพติดอย่างครบวงจร ตั้งแต่การวินิจฉัย บำบัดรักษาฟื้นฟูคุณภาพ และแก้ไขสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

2.5.2 สำรวจสถานการณ์ปัญหาของโรงเรียน เพื่อรู้จำนวนและจำแนกกลุ่มเด็กปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มกำลังใช้ยา กลุ่มเคยใช้และผ่านการรักษาแล้ว และกลุ่มชาย ออกจากกัน มอบหมายครูและผู้นำนักเรียนดูแลแต่ละคนแต่ละกลุ่ม ตามกระบวนการและแผนงานที่โรงเรียนกำหนดไว้ และให้มีการรายงานผลและประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามผลงาน

2.5.3 ทุกระบบย่อยของโรงเรียนต้องเข้าร่วมโครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วย โดยได้รับการวิเคราะห์และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและเอื้อต่องาน

2.5.4 สถาบันการศึกษา จัดระบบงานเสริมที่สำคัญและจำเป็น อาทิเช่น

- ระบบตรวจค้นสารเสพติด เผื่อระวังตรวจสอบและสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน
- ระบบประสานงานกับผู้ปกครอง
- ระบบควบคุมพฤติกรรมนักเรียน นักศึกษา และประสิทธิภาพการเรียนการสอน ฯลฯ

2.5.5 ปรับปรุงการบริหาร

- เลือกผู้บริหารที่แข่งขัน ใส่ใจ และทำงานจริงจัง
- ให้ครูที่มีใจรักทำงานนี้ มีโอกาสได้ทำงานเต็มที่ โดยลดปริมาณงานอื่นลง และให้มีโอกาสก้าวหน้าไปเป็นผู้บริหารได้ด้วย
- บริหารด้วยระบบคุณธรรม ใช้ผลงานและคุณความดีเป็นตัวชี้วัด และป้อนบำเหน็จรางวัลแก่ครูผู้ปฏิบัติงานในเรื่องนี้
- ผู้บริหารสถาบันการศึกษาประกาศนโยบายโรงเรียนปลอดสารเสพติด ให้ทุกคนในโรงเรียน (นักเรียน ครู พนักงาน นักการภารโรง แม่ค้า ฯลฯ) รับทราบและเข้าใจอย่างชัดเจน รวมถึงวิธีการดำเนินการต่อผู้เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดในกรณีต่าง ๆ ด้วย เช่น ผู้ครอบครอง ผู้เสพ จะได้รับโทษหรือการปฏิบัติต่อในสถานใด ฯลฯ
- สถาบันศึกษาคาดควขันเรื่องระเบียบวินัย และความประพฤติของนักเรียน โดยผู้บริหารและครูกระทำเป็นตัวอย่าง เช่น เลิกการสูบบุหรี่ และดื่มสุรา ฯลฯ

2.5.6 สร้างเครือข่ายการประสานงาน และเพิ่มขวัญ กำลังใจแก่ครูที่ปฏิบัติงานสาธารณสุขในโรงเรียน เช่น ร่วมกับโรงเรียนอื่น เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเรียนรู้จากกันและกัน เช่น การจัดให้มี "เวที" ให้ครูและนักเรียนได้เสนอผลงานของตน ในเรื่องการต่อต้านสารเสพติด ฯลฯ

2.5.7 ประสานกับสมาคมครู-ผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างบ้าน-โรงเรียน ครู-ผู้ปกครอง-นักเรียน เกิดผลให้การดูแลนักเรียนต่อเนื่องและได้ผลดี

2.5.8 สถาบันการศึกษามีการติดตามการดำเนินงานและประเมินผลเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยยึดกรอบเรื่องการประเมินผลภายในของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (ภาคผนวกที่ 7)

3. มาตรการชุมชน

3.1 ให้ชุมชนสามารถส่งเสริม สนับสนุนและปกป้องคุ้มครองครอบครัว

- ประชาชนและผู้นำชุมชนหลายฝ่าย ร่วมกันวางแผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน
- จัดให้มีอาสาสมัครในชุมชนสอดส่องดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเยาวชน และครอบครัว
- จัดระบบเฝ้าระวังปัญหาในชุมชน เช่น แหล่งขายยาเสพติด แหล่งพนัน อบายมุข และแหล่งมั่วสุมต่าง ๆ และให้มีระบบการรายงานปัญหาอย่างปลอดภัย
- ให้มีบริการการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครอบครัวอย่างกว้างขวาง เพียงพอ

3.2 ให้ชุมชนสามารถประสานกับภาครัฐและองค์กรเอกชนอื่น ๆ

- การจ้างเหมาดูแล และร่วมมือจัดแหล่งผลิตและขายยาเสพติด และกำจัดแหล่งมั่วสุม และอบายมุขต่าง ๆ
- การประสานส่งต่อ เพื่อการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ฯลฯ

3.3 เรื่องการพัฒนาฐานข้อมูลชุมชน

ชุมชนดำเนินการเก็บข้อมูลและเผยแพร่เพื่อประโยชน์แก่ราชการและสาธารณชน

3.4 เรื่องการให้องค์กรบริหารท้องถิ่นเข้ามามีขีดชอบ

เพื่อการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. ต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อปัญหาสาธารณสุข และมีแผนการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง

4. มาตรการภาครัฐ

ภาครัฐควรร่วมมือและสนับสนุนโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนในเรื่องต่อไปนี้ คือ

4.1 จัดให้มีหน่วยรับแจ้งเบาะแส

- หน่วยรับแจ้งเบาะแสที่สามารถตั้งการได้ทันที มีความสำคัญมากต่อการปราบปราม ต้องประสานให้ชุมชน/ประชาชนรู้ และสามารถใช้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง

4.2 ให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างสุจริต

เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ปกครองต้องกำจัดแหล่งผลิต จับกุมผู้ค้า กำจัดแหล่งอบายมุขและแหล่งมั่วสุมอย่างจริงจัง ต่อเนื่องและซื่อสัตย์สุจริตโดยไม่เลือกปฏิบัติ และควรร่วมกับชุมชนจัดสวนสาธารณะ สนามกีฬา ลานชุมชน ฯลฯ จัดกิจกรรมที่สมาชิกครอบครัวได้กระทำร่วมกันและกิจกรรมสร้างสรรค์อื่น ๆ ให้เด็กและเยาวชนให้มากขึ้น โดยให้เด็ก เยาวชน ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน เช่น

- โครงการกีฬา โดยปรับแนวคิดเรื่อง กีฬาให้เป็นกีฬาเพื่อความมีวินัย ส่งเสริมสุขภาพและเสริมสร้างความสามัคคี และความมีน้ำใจ ฯลฯ
- โครงการชกช่องสรรเสริญคนดี ทั้งเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ เพื่อเป็นตัวอย่าง และจูงใจสังคมให้ปฏิบัติตาม ฯลฯ เป็นต้น

4.3 การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

- กำจัดปัญหาการรับสินบนของเจ้าหน้าที่ การปฏิบัติงานอย่างไร้คุณธรรม การเลือกปฏิบัติ และการไม่ประสานการดำเนินงานให้สอดคล้องสนับสนุนกันและกัน รวมทั้งเรื่องการประกันตัว การคุ้มครองพยานและผู้แจ้งเบาะแส การบังคับให้ผู้ติดยาต้องเข้ารับการบำบัด ฯลฯ เป็นต้น

4.4 การขยายบริการบำบัดรักษาและฟื้นฟู

- จัดให้มีบริการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพหลังรักษาให้มีในทุกจังหวัด

5. มาตรการทางศาสนา

- กระทรวงศึกษาธิการและกรมการศาสนาจัดทำโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถาบันศึกษาอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง
- เพิ่มการสอนหลักธรรมของศาสนาในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักธรรมที่ช่วยให้เด็กมีจิตใจเข้มแข็ง มีสติปัญญา ควบคุมตนเองจากกิเลส สิ่งชั่วร้ายได้
- โรงเรียน สถานศึกษา จัดให้มีชมรมทางศาสนา

- จัดกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาอย่างสม่ำเสมอ ตามความเหมาะสม เช่น การทำบุญตักบาตร การนิมนต์พระมาแสดงธรรม นักเรียนสวดมนต์ ทำวัตรเช้า-เย็น ครั้งละ 20 นาที และให้นักเรียนปฏิญาณตนหลังสวดมนต์ ให้นักเรียนนั่งสมาธิก่อนการสอน ทุกชั่วโมง ครั้งละ 5 นาที เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงกุศลเจตนา ที่จะประพฤติตนดี หนีห่างจากสารเสพติด และสร้างพลังจิตให้แก่ตนเองเป็นประจำก่อนการศึกษบทเรียนที่จะตามมา ฯลฯ
- เข้าค่ายในศาสนสถาน เพื่อปฏิบัติธรรม อบรมจริยธรรมและฝึกการภาวนา
- จัดอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน ฯลฯ เป็นต้น

6. มาตรการสื่อมวลชน

สื่อมวลชนทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีบทบาทสำคัญทั้งด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสังคม ซึ่งสามารถกระทำการได้ในหลายลักษณะ เช่น

- นำเสนอข้อมูลปัญหาเพื่อรณรงค์และสร้างจิตสำนึกสังคมในแนวกว้าง
- นำเสนอภาวะแหล่งผลิตและแหล่งค้า เพื่อประโยชน์ในการปราบปราม
- นำเสนอรูปแบบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของทั้งเด็ก เยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ใหญ่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- ระมัดระวังการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีผลในทางเชิงชวนให้ทดลอง
- สนับสนุนสถาบันต่าง ๆ ให้มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ได้ผลจริง
- ช่วยสร้างขวัญ กำลังใจ แก่ผู้ปฏิบัติงานที่ทุ่มเทเพื่อภารกิจนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ฯลฯ เป็นต้น

7. มาตรการสำหรับโครงการโรงเรียนสีขาว

- 7.1 สถานศึกษาจัดทำฐานข้อมูลที่จำเป็นต่อการวางแผน ดำเนินการและติดตามงาน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถาบัน
- 7.2 สร้างกลไกการสนับสนุนและติดตามงาน จากระดับชาติ ปปส. -> กระทรวง -> กรม -> สถาบัน ที่ได้ผลจริง
- 7.3 มีการวางแผนปฏิบัติการ การป้องกัน ปราบปรามและรักษาฟื้นฟูร่วมกันระหว่าง เจ้าหน้าที่รัฐทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ชุมชน และโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องและครบวงจร โดยการสนับสนุนทรัพยากรจากหน่วยงานอื่น
- 7.4 ให้มีการศึกษาวิจัยควบคู่ไปกับการดำเนินงาน เพื่อประเมินผลเชิงคุณภาพของ

มาตรการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เช่น

- การใช้ “ผู้นำนักเรียน” ได้ผลอย่างไร เพราะอะไร (บุคลิกภาพผู้นำ ความสามารถ การได้มา วิธีการทำงาน ฯลฯ)
- วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันให้นักเรียนอย่างไรได้ผลดี อย่างไรได้ผลน้อย เช่น การเสริมสร้างโดยผ่านสถาบันครอบครัว โดยการเรียน-การสอนและการฝึกทักษะชีวิต ให้สามารถคิดปฏิเธรเป็นและแก้ปัญหาได้ ฯลฯ
- วิธีการสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูผู้ปฏิบัติงาน อย่างไรให้ผลเป็นความต่อเนื่องของผลงานที่มีประสิทธิภาพ
- รูปแบบการตั้งชุมชน และครอบครัวให้เข้ามามีส่วนร่วมที่ได้ผลเป็นอย่างไร
- อะไรเป็นปัจจัยกำหนดความสำเร็จของโครงการ เช่น ความเข้มแข็งและจริงจังของผู้บริหาร จิตสำนึกและพฤติกรรมของครู กิจกรรมทางเลือกสำหรับนักเรียน การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของสถาบัน ฯลฯ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี แม้มาตรการการป้องกันและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่เยาวชนทั้งหมดที่กล่าวมาจะมีความสำคัญและสมควรได้จัดทำขึ้นอย่างเร่งด่วนแล้วก็ตาม แต่ปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษาและในสังคมไทยจะมีอากว้างใจว่าได้รับการแก้ไขให้หมดไปได้ ด้านนโยบาย ยุทธศาสตร์ และโครงสร้างการบริหารจัดการทั้งระดับกลางและระดับจังหวัดยังไม่เป็นเอกภาพ การปราบปรามการผลิตและการค้าสารเสพติดยังไม่ได้ผลจริง อันเนื่องมาจากสาเหตุใด ๆ ก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาเหตุการไม่สามารถกำจัดคอร์รัปชั่นและการรับสินบนของเจ้าหน้าที่ให้หมดไปได้

การปรับนโยบาย ยุทธศาสตร์และบทบาทรัฐควบคู่ไปกับการสร้างเสริมพลังชุมชนตามรูปแบบการแก้ปัญหายาเสพติด ยุทธศาสตร์ ราชภัฏ-รัฐ ร่วมใจ (ดูรายละเอียดตามแผนภูมิในภาคผนวก 8) น่าจะเป็นทางออกหนึ่งที่ควรดำเนินการอย่างจริงจังและติดตามดูแล เพื่อตรวจสอบว่า ชุมชนได้เกิดความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งหากชุมชนเข้มแข็งจนสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ชุมชนและครอบครัวได้ และเกิดความสมดุล เพียงพอ และ ยั่งยืน ในการดำรงชีวิต ที่จะนำความผาสุกและเจริญงอกงามมาสู่ทุกชีวิตในสังคม

บรรณานุกรม

1. แผนป้องกันยาเสพติด (พ.ศ. 2535-39) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานนายกรัฐมนตรี
2. รายงาน การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ 2539 สำนักงาน ปปส. สำนักงานนายกรัฐมนตรี
3. บันทึกการประชุมของคณะกรรมการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา ในประเด็นปัญหา ยาเสพติดในเด็กและเยาวชน
 - ครั้งที่ 29 วันที่ 21 พ.ย. 2539 คำชี้แจงของผู้อำนวยการกองป้องกันยาเสพติด สำนักงาน ปปส.
 - ครั้งที่ 30 วันที่ 28 พ.ย. 2539 คำชี้แจงของรองผู้อำนวยการ สำนักอนามัย กทม., ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ , รองเลขาธิการ สยช. และผู้อำนวยการกองนิติการ และพิสุจน์หลักฐาน สำนักงาน ปปส.
 - ครั้งที่ 33 วันที่ 9 มกราคม 2540 คำชี้แจงของรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ผู้อำนวยการกองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร และคณะ
 - ครั้งที่ 36 วันที่ 30 มกราคม 2540 คำชี้แจงของผู้อำนวยการส่วนนโยบายการเมือง การปกครอง และการบริหาร สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย และคณะ
 - ครั้งที่ 37 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2540 คำชี้แจงของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ร้อยตำรวจเอก เฉิม อยู่บำรุง และคณะ
 - ครั้งที่ 42 วันที่ 20 มีนาคม 2540 คำชี้แจงของผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา นายชูชาติ พูลศิริ
4. แผนป้องกันสารเสพติด ของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2540-44) สำนักงานกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
5. โครงการโรงเรียนสีขาว กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2541.
6. รายงานโรงเรียนนำร่องในโครงการโรงเรียนสีขาว เทคโนโลยีภาคตะวันออก (อี.เทค) 1 กันยายน 2541.
7. รายงานการปฏิบัติงานตามโครงการโรงเรียนสีขาว โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา กันยายน 2541.
8. รายงานการดำเนินงานโครงการในโรงเรียนสีขาว ของโรงเรียนกุนทรพิพิธวิทยาคม พ.ศ. 2541.

9. รายงาน สรุปผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาว ในโรงเรียนนำร่อง 6 โรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ. กรกฎาคม 2541.
10. เอกสารวิจัย นำเสนอคณะกรรมการสิทธิเยาวชนและผู้สูงอายุ วุฒิสภา
- พรหมเพรา ดิษยวณิช, วาสนา พัฒนกำจร, จำลอง ดิษยวณิช "การใช้วิปัสสนากรรมฐานในการฟื้นฟูสมรรถภาพของเด็กวัยรุ่น ที่ติดสารเสพติดประเภทยาบ้า" พ.ศ. 2540.
 - วาสนา พัฒนกำจร. "การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาบ้าของนักเรียนนักศึกษา" พ.ศ. 2541.
 - วาสนา พัฒนกำจร, สวณะ พบสุร, สมศักดิ์ เรียวสด. "ประสิทธิผลของคู่มือกลุ่มบำบัดเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับกลุ่มเสี่ยง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสพยาบ้า ในผู้ถูกคุมประพฤติ จังหวัดราชบุรี" พ.ศ. 2540.
11. คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 141/2541 เรื่อง นโยบายการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
12. รายงานการประชุมคณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ ครั้งที่ 4 วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2542 ระเบียบวาระที่ 4.1.2 การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเชิงโครงสร้างกรณียาเสพติด
-

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

จำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดรักษา 2535 - 2540

ตารางที่ 1 จำแนกตามเพศ

พ.ศ. เพศ	จำนวน(คน)					
	2535	2536	2537	2538	2539	2540
ชาย	12,057	17,535	19,954	25,488	19,396	20,905
หญิง	557	759	648	733	463	341

ตารางที่ 2 จำแนกตามกลุ่มอายุ

พ.ศ. อายุ	จำนวน (คน)					
	2535	2536	2537	2538	2539	2540
ต่ำกว่า 15 ปี	118	195	153	245	337	730
15 - 19 ปี	3,127	5,769	7,057	9,308	7,068	8,672
20 - 25 ปี	9,372	12,335	13,393	16,670	12,458	11,847

ตารางที่ 3 จำแนกตามประเภทสารเสพติด

พ.ศ. ยาเสพติด	จำนวน (คน)					
	2535	2536	2537	2538	2539	2540
เฮโรอีน	10,332	15,547	18,546	23,763	15,246	11,089
สารระเหย	1,070	1,076	802	852	721	916
ยาบ้า	130	250	339	1,000	3,396	8,636
ฝิ่น	463	777	237	192	166	250
กัญชา	510	553	643	319	286	309
อื่น ๆ	80	66	23	54	32	32

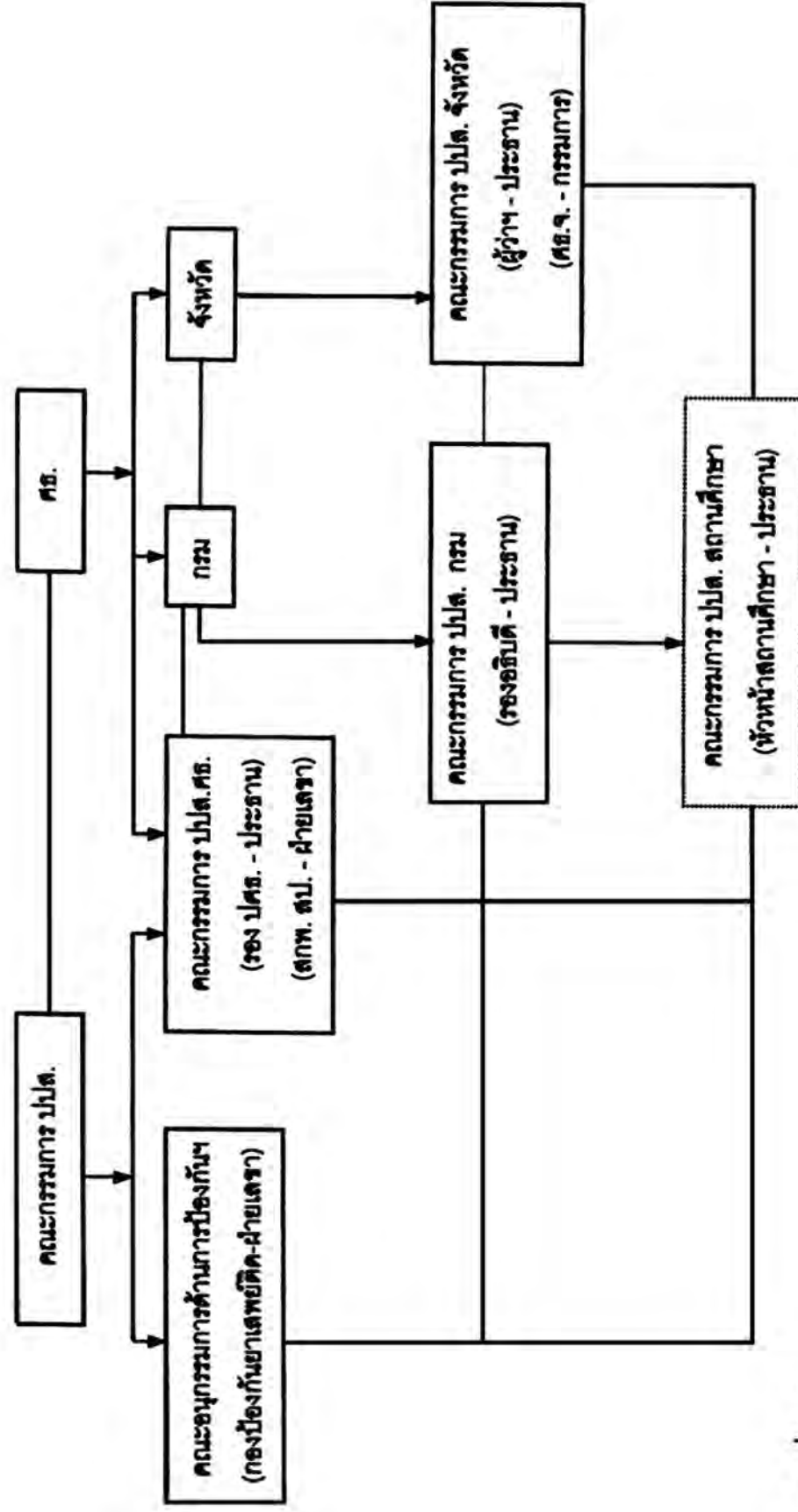
ตารางที่ 4 จำแนกตามภูมิภาค

พ.ศ. ภาค	จำนวน (คน)					
	2535	2536	2537	2538	2539	2540
กทม.	4,040	6,185	7,559	8,834	6,474	6,882
ใต้	1,449	1,663	2,227	2,995	2,392	2,167
กลาง	4,601	6,665	6,885	9,153	6,795	6,728
อีสาน	689	991	1,005	1,771	1,412	1,916
เหนือ	1,751	2,632	2,863	3,327	2,660	3,478
ต่างประเทศ	52	30	28	26	16	14

แหล่งข้อมูล : สำนักงาน ปปส. สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิ

ภาคผนวก 2

แผนภูมิการประสานงานด้านการป้องกันสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ

— สายสั่งงาน

— สายประสานงาน

ภาคผนวก 3

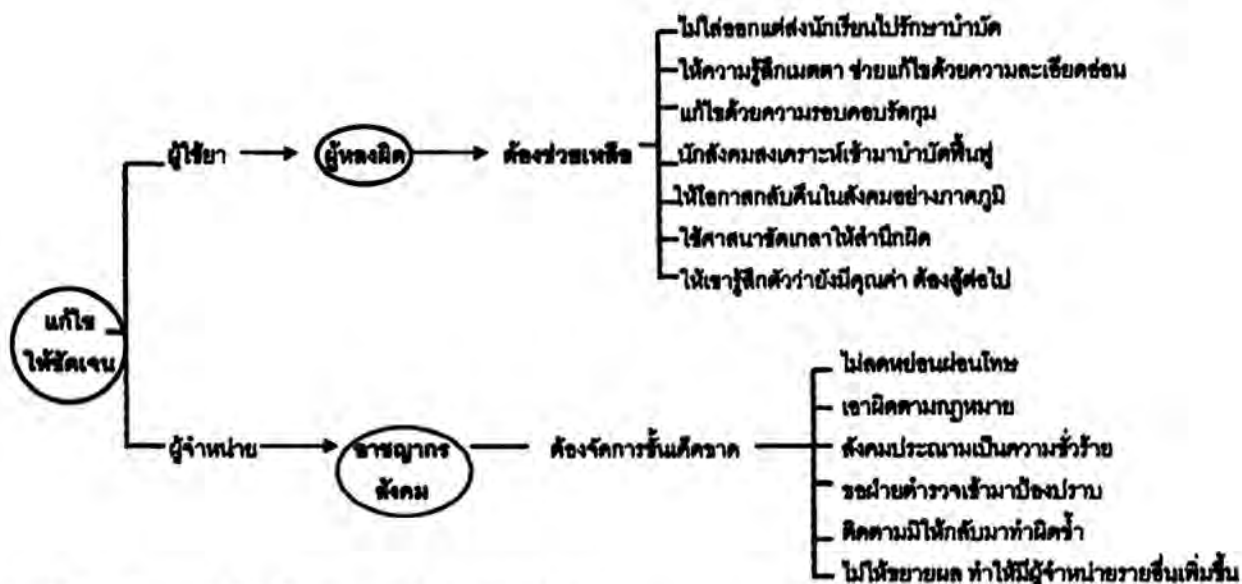
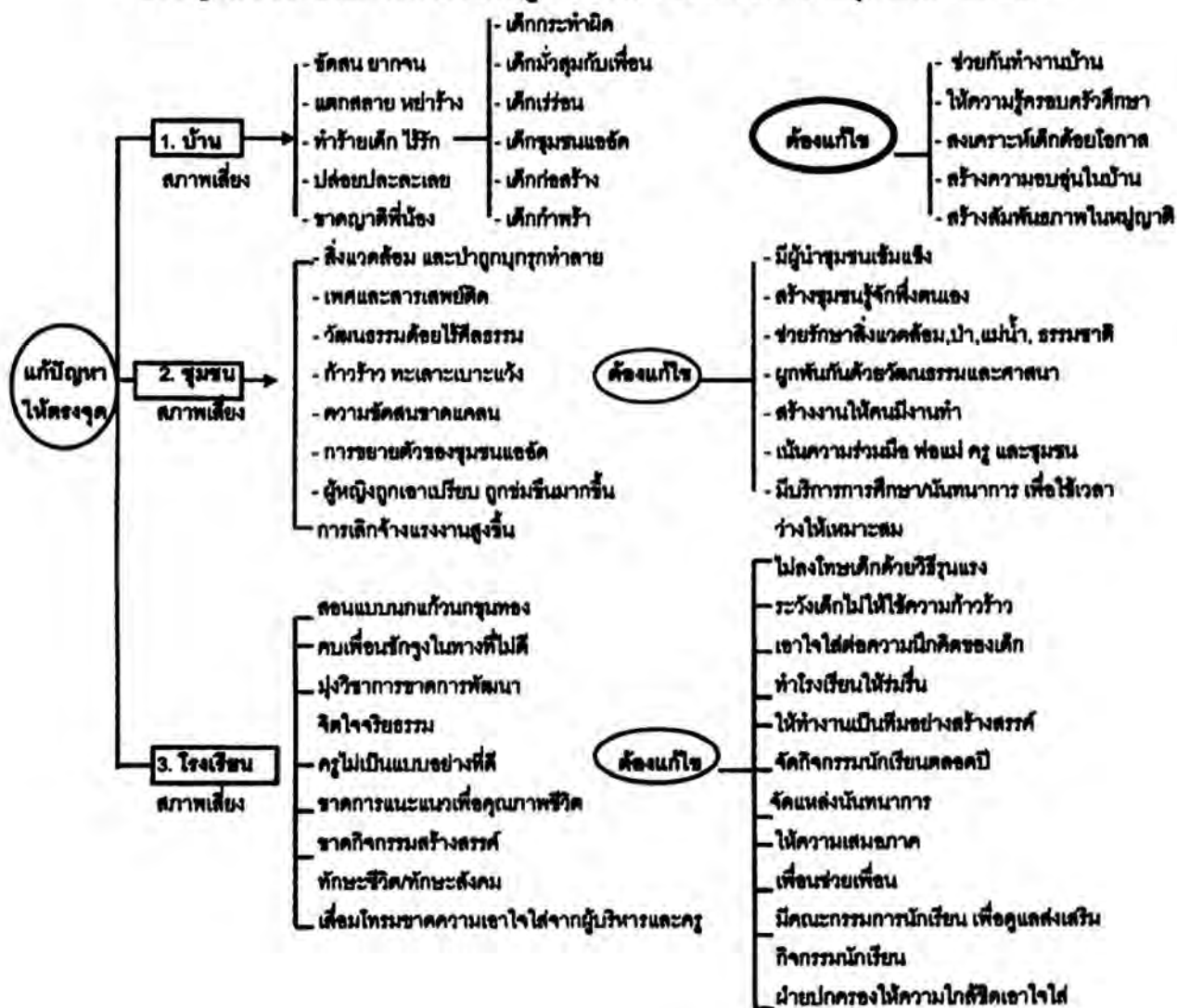
สรุปจำนวนโครงการประกอบแผนงานและงบประมาณของกรมต่าง ๆ
ตามแผนป้องกันสารเสพติด ปี 2540-2544

ที่	แผนงานหลัก	ส่วนราชการ											รวม		หมายเหตุ		
		สปช.	สวช.	รม.	กคณ.	สช.	อศ.	สศ.	ศก.	วก.	พล.	คณ.	สรภ.	สป.		โครงการ	งบประมาณ (หน่วย:ล้านบาท)
1	การให้การศึกษาระยะเผยแพร่ ความรู้	1	-	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	-	12	77.38	
2	พัฒนาสภาพแวดล้อมและ กิจกรรมทางเลือก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	3	14.46	
3	พัฒนาการบริหารและการจัดการ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2.42	
4	พัฒนาบุคลากร	-	-	-	-	-	1	2	1	-	8	1	1	1	15	122.80	
5	พัฒนาระบบข้อมูล-ข่าวสาร	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2	3.27	
6	รณรงค์ป้องกันสารเสพติด	-	1	2	-	1	2	1	1	-	1	-	1	1	11	268.78	
7	บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	4	33.21	
8	ความร่วมมือกับต่างประเทศ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	14.58	
9	วิจัยและประเมินผล	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	1	1	8	9.52	
	โครงการ	1	1	3	1	2	2	8	4	1	20	2	7	6	58		
	รวม	20.77	92.0	7.17	7.1	12.5	42.0	140.40	7.05	11.0	154.42	5.69	10.70	34.62	546.62		
	รวม (หน่วยล้านบาท)																

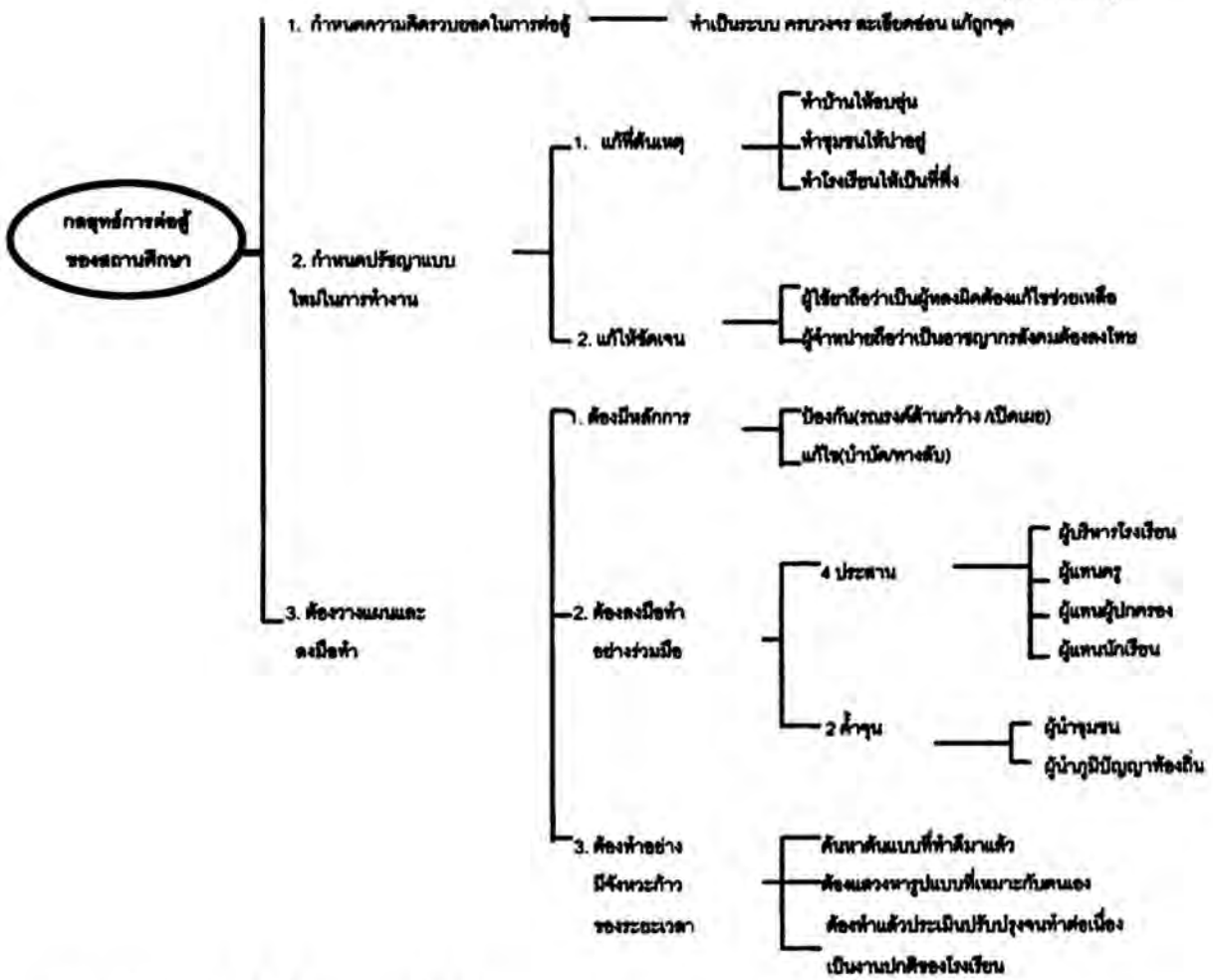
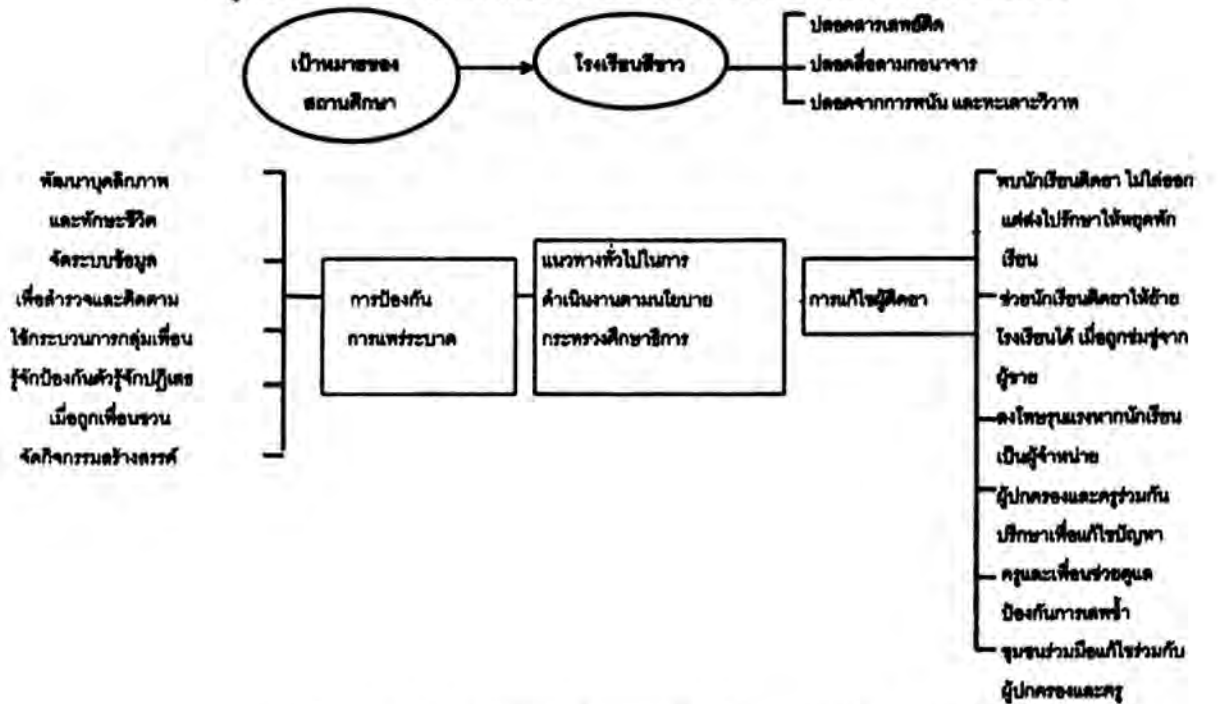
แหล่งข้อมูล: แผนป้องกันสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2540-2544) สำนักงานกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก 4

ปรัชญาแบบใหม่ในการทำงานต่อสู้กับสารเสพติด และอบายมุขในสถานศึกษา

ภาคผนวก 5
ยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาว

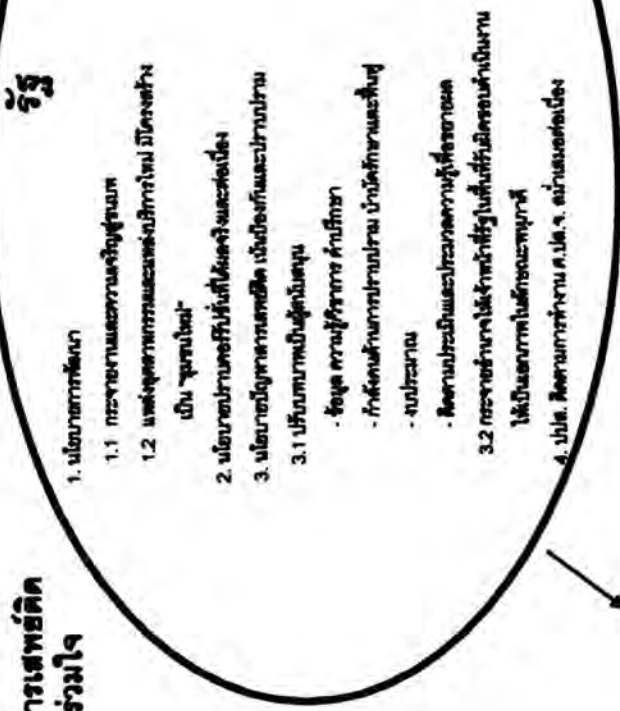

ภาคผนวก 6

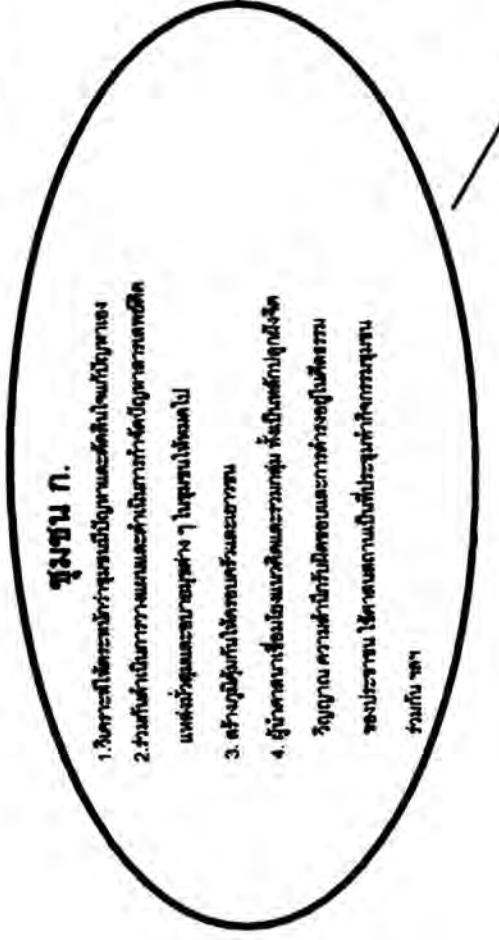
ยุทธศาสตร์/แนวปฏิบัติในการป้อนโปรแกรมอาสาสมัครคิด ชื่อตามกองอาจารย์ การพำนัง และการทะเลาะวิวาทในสถานศึกษา

1. บทบาทของโรงเรียน	2. บทบาทสำหรับนักเรียน นักศึกษา	3. บทบาทสำหรับผู้ปกครอง	4. บทบาทของชุมชน
<ol style="list-style-type: none"> จัดคณะกรรมการประจำคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตำรวจ นักธุรกิจเพื่อจัดกิจกรรม ประสานความร่วมมือและประสานอาสาสมัครคิด ชื่อตาม การพำนัง และการทะเลาะวิวาท จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนสนใจ ทำความเข้าใจได้มากขึ้น ประกาศนโยบายของโรงเรียนให้ชัดเจนเกี่ยวกับ พฤติกรรมที่ดีและที่ไม่พึงปรารถนาและประชุมชี้แจงนักเรียนและผู้ปกครอง ติดต่อสถานีตำรวจในพื้นที่เพื่อประสานงานขอ ความร่วมมือในการมีกิจกรรม มีทีมประจำวันและรายมาแนวทางการรุนแรงที่ เกิดขึ้นซึ่งต้องรีบแก้ไขให้ทันส่วนที่และรายงาน นายงานต้นสังกัด เชิญผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน กำกับให้ครูทุกคนเป็นต้นแบบพฤติกรรมที่ดีและ เป็นที่นำเอาบทเรียนไป เชิญวิทยากรในชุมชนมาช่วยกิจกรรม ตามแบบ ควบคุมจริยธรรม สนับสนุนการจัดกิจกรรมนักเรียนให้รู้จักทำงาน เป็นกลุ่ม 	<ol style="list-style-type: none"> เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนเพื่อร่วมจัดตั้งด้าน ซาเสพติด ชื่อตาม การพำนังและการทะเลาะ วิวาท คณะกรรมการสถานศึกษานักเรียนจัดกิจกรรมด้าน ความปลอดภัยและการส่งเสริมวินัยของ โรงเรียน จัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ ฝึกประชาธิปไตยในหมู่คณะนักเรียนให้รู้จักเคารพ สิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น แจ้งเบาะแสผู้แต่งการพำนัง, หัวใจ เพื่อคนที่ พฤติกรรมไม่เหมาะสมให้ครูและผู้บริหารทราบ เคารพในกฎศึกษานาการทางของนักเรียนที่พึง ปฏิบัติ เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและตระหนักถึง ความปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ร่วมนำพฤติกรรมสามารถประโยชน์ ชักชวนผู้ปกครองไปเข้าร่วมกิจกรรมของ โรงเรียน ปฏิบัติตามเป็นพื้นที่ต่อผู้รังและพื้นที่ต้น ต้น กลุ่มเพื่อน นักเรียนหญิงควรได้มีทักษะการป้องกันตัว เพื่อความปลอดภัยและนักเรียนชายได้หัน ศึกษามาของตำรวจ ทั้งสถานและบ้าน ศึกษารวม 	<ol style="list-style-type: none"> ฝึกอบรมนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวินัย, รับผิดชอบในการเรียนและรับผิดชอบตนเอง ปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างที่ดีให้ความอบอุ่น เป็นที่พึ่งให้ของลูก ดำเนินการตามนโยบายให้อยู่ในระเบียบวินัยที่ดี งาน, และขอต่อของโรงเรียนให้มีมาตรการ ความปลอดภัย ศึกษานักกิจกรรมที่โรงเรียนเพื่อตรวจลงม สภาพของนักเรียนอยู่ในสถานศึกษา หมั่นไปพบอาจารย์ประจำชั้นเข้าร่วมประชุม ผู้ปกครอง, เข้าร่วมกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ระมัดระวังมิให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การพำนัง ละเมิดสื่อลามก เข้ากลุ่มเพื่อน ชำแหละ, พกอาวุธไม่อยู่ในบ้าน ให้เวลาอยู่กับบุตรหลานเพื่อสร้างความอบอุ่น อดทนให้เด็กดูโทรทัศน์ที่ก้าวร้าว รุนแรง และ ให้ความห่างให้เป็นประโยชน์ 	<ol style="list-style-type: none"> ร่วมเป็นคณะกรรมการความปลอดภัยของ โรงเรียน ให้ความร่วมมือโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ สนับสนุนให้โรงเรียนมีส่วนร่วมจัดกิจกรรม วัฒนธรรมท้องถิ่น ขอต่อของความปลอดภัยในการเดินทางไม่ กติบ้านจนถึงโรงเรียนของนักเรียน สำหรับเจ้าของธุรกิจสนับสนุนให้พ่อแม่ที่ ทำงานด้วยไม่ร่วมกิจกรรมโรงเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าเยี่ยมชมหรือฝึก ประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ ของชุมชน สนับสนุนเงินทุนเพื่อการศึกษาสำหรับเด็ก ช่างคนในชุมชน ช่วยต่อส่งดูแลพฤติกรรมของเยาวชนและ แจ้งเบาะแสเยาวชน และครูที่มีพฤติกรรม เสี่ยงต่อผู้บริหารโรงเรียน

รูปแบบการแก้ปัญหาสารเสพติด ยุทธศาสตร์ ราษฎร-รัฐร่วมมือ

ความร่วมมือระหว่างประเทศ

นพการณชุมชนกับสาธารณสุข

ภาคผนวก 9

รายชื่อผู้มาชี้แจงต่อคณะกรรมการ

สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

1. พลตำรวจโท นพดล สมบูรณ์ทรัพย์	ผู้บัญชาการกองบัญชาการ
ตำรวจปราบปรามยาเสพติด
2. พลตำรวจตรี สุรศักดิ์ สุทธารมย์	ผู้บังคับการกองบัญชาการ
ตำรวจปราบปรามยาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.)

1. นายสุรสิทธิ์ แสงประเสริฐ	เลขาธิการคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามยาเสพติด
2. นายกิตติ ลิ้มชัยกิจ	รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามยาเสพติด
3. นางสาวชวนพิศ ชุมวัฒน์นะ	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
4. นายไมตรี วิริยะ	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 ว.

กระทรวงศึกษาธิการ

1. นายสมศักดิ์ ปรีศนันท์กุล	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
2. นางจรรยาพร ธรณินทร์	ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้
กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา

1. นางกษมา วรวรรณ	เลขาธิการคณะกรรมการการประถม
ศึกษาแห่งชาติ
2. นางจิตเจน ไทยแท้	ศึกษานิเทศก์ 8

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

1. นางสาวลำพูน ประยูรหงษ์	รองเลขาธิการคณะกรรมการ
การศึกษาเอกชน
2. นางรพีพรรณ เอกสุภาพรรณ	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์
3. นางกฤษณา แจ่มโสภณ	นักวิชาการศึกษา
กองโรงเรียนอาชีวศึกษา

ผนวก 7

การปฏิบัติงานของสถานศึกษาด้านการประเมินผลภายในของสถานศึกษา

ในรอบปี พ.ศ. 2540-2541 สถานศึกษาของท่านได้ทำการประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาต่อไปนี้หรือไม่
ถ้าทำได้มีการทำอย่างไรหรือไม่

ข้อที่	มาตรฐานการศึกษา	ทำ		ไม่ได้ ทำ
		ต่อเนื่อง	ครั้งคราว	
1	ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุภาพกายและสุภาพจิตใจที่ดี			
2	ผู้เรียนปลอดจากสิ่งเสพติดไม่โทษและสิ่งมอมเมา			
3	ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์			
4	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์			
5	ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ตามหลักสูตร			
6	ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง			
7	ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปะและวัฒนธรรมที่งดงามของไทย			
8	ผู้เรียนรู้จักตนเอง ึ่งตนเองได้ มีบุคลิกภาพที่ดี			
9	ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา			
10	ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้			
11	ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย			
12	ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อภิรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม			
13	สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ใ้บรรลุเป้าหมายการศึกษา			
14	มีการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาการศึกษา			
15	มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน			
16	มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร/ครู ตามความจำเป็นและเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ			
17	มีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น			
18	มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง			
19	ครูมีวิญญานความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม			
20	ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง			
21	ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน			
22	ครูมีคุณวุฒิความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับมอบหมายและมีค ึ่งเพียงพอ			
23	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ			
24	ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี			
25	มีหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับท้องถิ่น มีสื่อเทคโนโลยีและทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนการสอน			
26	สถานศึกษามีอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ			
27	ชุมชนผู้ปกครองมีศักยภาพในการสนับสนุนการจัดและการพัฒนาการศึกษา			

แหล่งข้อมูล: คู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกัรัฐมนตรี

